

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

Tabulov-Truta, Ema

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:720821>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International](#)/[Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-25**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FILOZOFSKI FAKULTET

Odsjek za povijest umjetnosti

Diplomski rad

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18.
stoljeća

Ema Tabulov - Truta

Mentor: dr. sc. Jasenka Gudelj, izvanredna profesorica

ZAGREB, 2022.

Temeljna dokumentacijska kartica

Sveučilište u Zagrebu

Diplomski rad

Filozofski fakultet

Odsjek za povijest umjetnosti

Diplomski studij

DIGITALNO MAPIRANJE AKTIVNOSTI ARHITEKATA U ZADRU OD 15. DO 18. STOLJEĆA

Digital mapping of the activities of architects in Zadar from the 15th to the 18th
century

Emma Tabulov-Truta

SAŽETAK

Između 15. i 18. stoljeća Zadar je grad pod mletačkom upravom žive graditeljske aktivnosti. Na temelju historiografije i objavljenih izvora mapirano je 195 projekata različite namjene čiji su izvođači poznati. Statistički je pokazano da su 15. i 18. stoljeće znanstveno najopširnije istraženi periodi, te da se u arhitektonskim aktivnostima vide amplitude čiji su razlozi povijesne okolnosti šire regije. Razlučene su i promjene u profesionalnom nazivlju arhitekata i graditelja koji se koriste u dokumentima; dok u 15. i 16. stoljeću prevladavaju marangoni (drvodjeljci, graditelji), u 17. i 18. stoljeću su najbrojniji inženjeri. Načinjena je i interaktivna mapa čime su podaci povezani s prostorom grada.

ključne riječi: Zadar, Mletačka Republika, arhitekti, profesionalne titule, naručitelji, historiografija, digitalna humanistika,

SUMMARY

Between the 15th and 18th centuries, Zadar was a city under Venetian administration with lively construction activity. Based on historiography and published sources, 195 projects of various purposes whose contractors are known were mapped. Statistically, it has been shown that the 15th and 18th centuries are the most scientifically researched periods and that amplitudes can be seen in architectural activities, the reasons for which are the historical circumstances of the wider region.

Changes in the professional nomenclature of architects and builders used in documents were also distinguished; while in the 15th and 16th centuries marangoni (carpenters, builders) predominate, in the

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

17th and 18th centuries, engineers were the most numerous. An interactive map was also created, which connects the data with the city area.

keywords: Zadar, Venetian Republic, architects, professional titles, clients, historiography, digital humanities,

Rad je pohranjen u: knjižnici Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Rad sadrži: 68 stranica, 8 reprodukcija; Izvornik je na hrvatskom jeziku.

Ključne riječi: arhitekti, digitalna humanistika, historiografija, Mletačka Republika, naručitelji, profesionalne titule, Zadar

Mentor: Jasenka Gudelj, izvanredna profesorica, Università Ca' Foscari Venezia

Ocjenjivači: Franko Ćorić, izvanredni profesor, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Predrag Marković, izvanredni profesor, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Datum prijave rada: _____ 8.9.2022. _____

Datum predaje rada: _____ 8.9.2022. _____

Datum obrane rada: _____ 12.9.2022. _____

Ocjena: __ (vrlo dobar) 4 _____

Stranica namjerno prazna

SADRŽAJ

UVOD	2
METODOLOGIJA	3
HISTORIOGRAFIJA	6
ZADAR IZMEĐU 1409. I 1797. GODINE	10
ARHITEKTI U MLETAČKOM ZADRU	12
PROFESIONALNA NOMENKLATURA: ARHITEKT, INŽENJER, LAPICIDA, MARANGON...	16
NARUČITELJI ZADARSKE ARHITEKTURE	19
AMPLITUDE U ARHITEKTONSKOJ I HISTORIOGRAFSKOJ DJELATNOSTI	21
POPIS ATRIBUIRANIH AKTIVNOSTI ARHITEKATA U ZADRU	27
ZAKLJUČAK	63
LITERATURA	65
ILUSTRACIJE	68

UVOD

Na širem području današnjeg grada Zadra početke naseljavanja pratimo još od prapovijesnoga doba. U 9. stoljeću ovaj prostor naseljavaju ilirska plemena, a tijekom 2. stoljeća prostor postupno osvajaju Rimljani. Međutim konkretnu urbanizaciju poluotoka povezujemo s osnivanjem kolonije rimskih građana 48. godina prije Krista, nakon čega je Zadar uređen po načelima rimskog urbanizma čiji je raster ulica do danas zadržao. Stoljećima su se graditeljski projekti međusobno inkorporirali te je arhitektonska djelatnost sveprisutna od samih začetaka trajno naseljenog starog grada Zadra.

Svrha ovog rada je predstaviti prvi usustavljeni pregled podataka o arhitektonskoj djelatnosti u Zadru u vrijeme mletačke uprave, od 1409. godine do pada Republike 1797. godine. Podaci su prikupljeni proučavanjem historiografije, prvenstveno znanstvenih članaka te knjiga o zadarskom graditeljskom naslijeđu užeg centra grada. Obuhvaćeni su arhitekti čije je autorstvo poznato na temelju sačuvanih arhivskih izvora ili se radi o atribucijama na temelju formalne analize djela. Digitalna obrada ovih podataka omogućava njihovo usustavljanje te proučavanje niza fenomena koji do sada nisu bili formirani u jedinstvenu cjelinu. Stoga ću u radu predstaviti s jedne strane arhitekta i njihovu djelatnost, a s druge historiografe i njihove naklonosti određenim periodima ili autorima. Također se u radu bavim temom pojma arhitekt te načinom na koji se on odnosi na graditeljsku djelatnost u Zadru tijekom stoljeća, tko su bili arhitekti i koje su njihove profesionalne titule.

Kako bih ostvarila sveobuhvatni pregled arhitektonskih aktivnosti u istraživanju sam se koristila metodološkim pristupom kvantitativnog sakupljanja podataka te njihovom tabličnom obradom (kasnije Popis). Kako bi se olakšalo pretraživanje, Popis je formiran kronološki te su informacije kategorizirane u stupce – autor projekta, projekt, godina izgradnje, stoljeće, izvor, kratki opis projekta/bilješke, titula autora, titula autora u arhivskim zapisima te naručitelj.

Kako bi se ovi tekstualni podaci povezali s prostorom grada, tj. kako bi se dodatno pojednostavilo rukovanje informacijama za potrebe ovog rada je nastala interaktivna karta koristeći se *open source* programom „MapHub“. Interaktivna mapa i Popis povezane su u sustav pomoću kojega se istovremeno mogu koristiti informativno detaljniji Popis s vizualizacijom i kontekstualizacijom područja na mapi.

METODOLOGIJA

Korištenjem ovih digitalnih alata/računalnih programa prelazimo u znanstvenu disciplinu digitalne humanistike, čija interdisciplinarnost nam omogućava rukovanje velikim brojem podataka u svrhu učinkovitijeg baratanja istim kako bi se preciznije mogle donositi hipoteze, teorije, zaključci ili pronalaziti startne pozicije za daljnje istraživanje nedovoljno obrađene građe.

„Digitalne humanističke znanosti također se nazivaju humanističkim računarstvom, može biti polje proučavanja, istraživanja, poučavanja i izuma koji se bavi sjecištem računalstva i dakle discipline humanističkih znanosti. To je polje koje je prirodno metodološkog i interdisciplinarnog opsega. Uključuje istraživanje, analizu, sintezu i prezentaciju podataka u elektroničkom obliku.“¹ Četrdesetih godina prošlog stoljeća s postepenim širenjem informacijske tehnologije započinje doba digitalne humanistike. Kroz drugu polovicu 20. stoljeća ono se nazivalo „humanities computing“. Tek 2004. godine s publikacijom „A Companion to Digital Humanities“, čiji su naslov osmislili urednici John Unsworth, Susan Schreibman i Ray Siemens, zaživio je termin digitalna humanistika.² Za sada još ne postoji općeprihvaćena definicija discipline te se koriste različite radne definicije kao što je i ona prvo navedena. Tim rečeno, autori knjige *Digital Humanities* izdane 2012. godine, iznijeli su opširni opis opsega studije predstavljajući okvire „vrijednosti“ i metodologija kojima se služi pri istraživanju navedene znanstvene discipline.³

Vrijednosti:

- kritička i teorijska
- iterativna i eksperimentalna
- timska i podijeljena
- multimodalna i performativna
- otvorena i pristupačna

¹ P. Oza, 2020., preprint str. 2.

² K. Fitzpatrick, *The Humanities, Done Digitally*, 2011., <https://www.chronicle.com/article/the-humanities-done-digitally/> (pregledano 3.4.2022.)

³ A. Burdick, J. Drucker, P. Lunenfeld, T. Pressner i J. Schnapp, 2012., str. 1.-60.

Tipovi metodologije:

- poboljšanje kritičkog uređivanja
- proširene publikacije i fluidna tekstualnost
- mjera: zakon velikih brojeva
- udaljeno/blizu, makro/mikro, površno/dubinsko
- kulturna analiza, agregacija i *data-mining*
- vizualizacija i dizajn podataka
- područno istraživanje i *thick mapping*
- raspodijeljena proizvodnja znanja i izvedbeni pristup
- *Humanities Gaming*
- proćavanje kodova, softvera i platformi
- multimodalno dokumentiranje data baza
- ponovno uporabljajući sadržaj i *remix culture*
- prožimajuća infrastruktura
- sveprisutna mogućnost publiciranja

Izdvojila sam vrijednost „otvorenost i pristupačnost“ te metodu „Vizualizacija i dizajn podataka“. Te kategorije se izravno odnose na ovaj rad. Digitalnim mapiranjem aktivnosti arhitekata stvara se višeslojna interaktivna mapa povezana s detaljnim Popisom koji pri predaji rada postaje javno dostupan materijal.

U svrhu mapiranja poznatih ili prihvaćenih podataka o arhitektonskoj aktivnosti u gradu Zadru između 15. i 18. stoljeća obrađen je korpus znanstvenih monografija i članaka te gradskih vodića koji su navedeni u Popisu. Korištena je građa izvorno tiskana, no dio je digitaliziran, pretraživ i dostupan putem interneta. Od posebne su važnosti starija izdanja, poput Bianchieva *Zara christiana* i Sabalicheva *Guida archeologica di Zara*, dostupna djela putem stranice archive.org dok su naslovi Alessandra Dudana i Giuseppea Prage dostupni kao reizdanje i u pdf. formatu na stranicama rovinjskog Centra za povijesna istraživanja. Većina znanstvenih članaka sakupljena je kroz portal hrcak.hr i portale academia.edu i resarchegate.com.

Osim mrežno dostupnih naslova, podatci su preuzeti i iz naslova koji postoje samo u tiskanom obliku, poput knjiga Darke Bilić ili urednice Marie Walcher.

Podatci iz starije literature, poput *Acta Croatica - hrvatske listine*, *Rivista dalmatica*, preuzeti su kroz kasniju bibliografiju. Rad nije obuhvatio dodatna izvorna arhivska istraživanja niti provjeru objavljenih podataka u izvornoj građi.

Za formiranje baze podataka tj. Popisa koristila sam se metodom kvantitativnog istraživanja, gdje sam podatke djelomično sakupila standardiziranim/ustaljenim pristupom proučavanja fizičke literature, dok sam ostatak skupila koristeći se digitaliziranim primjercima. Korištenjem digitalnih primjeraka uvelike se olakšao proces pretraživanja relevantnih podataka.

Kvantitativno geomapiranje zasebnih, izoliranih podataka pri istraživanju arhitektonske aktivnosti unutar zadanih gabarita (područje užeg centra grada Zadra tijekom perioda mletačke vlasti) pruža nekoliko vrlo bitnih prednosti kod proučavanja date problematike. Prva i najvažnija jest povezivanje tih informacija čime se postiže kontekstualizacija. Mapom aktivnosti vizualizira se povijesno razdoblje čiji materijalni ostaci nam često nisu dostupni pa je onda i trenutno stanje područja bitno drugačije od onog kakvo je bilo tijekom odabranih povijesnih razdoblja. Mapiranjem se mogu promatrati mijene učestalosti arhitektonske aktivnosti te načina na koji su se povijesna zbivanja odrazila na graditeljstvo. Također, kroz mapiranje se može promatrati izmjena žarišnih točaka unutar gradskog područja; koji projekti su očigledno iziskivali znatno veću pozornost tadašnje zajednice. Dodatno, predstavljanjem interaktivne mape, ali i Popisa omogućava se korisnicima ovih digitalnih alata da ih zasebno koriste u svrhe njihovih istraživanja. Kako je ovaj diplomski rad usmjeren na okupljanje atribuiranih arhitektonskih aktivnosti unutar historiografije, predstavljenim digitalne mape jasno se ukazuje na praznine unutar dosadašnjih istraživanja.

Stoga ovaj diplomski rad, pomoću interaktivne mape i informativno detaljnijeg Popisa želi pokazati arhitektonske protagoniste razdoblja, izmjene u njihovim profesionalnim titulama, postaviti pitanje tko su bili naručitelji ovih brojnih projekata te poentirati na historiografske manjkavosti u razumijevanju cjelokupne slike razdoblja, koje su bile skrivene unutar brojnosti znanstvenih radova vezanih za ovaj period.

Interaktivnoj mapi može se pristupiti putem ovih linkova:

- 1 - <https://maphub.net/Ema2022TT/aktivnosti-zadarskih-arhitekata-izmedu-15.-i-18.-stoljeca>
- 2 - <https://maphub.net/Ema2022TT/aktivnosti-arhitekata-u-zadru-izmedu-15-i-18.-stoljeca-18.-stoljece>

HISTORIOGRAFIJA

Od kraja 19. stoljeća do danas mnogi su se povjesničari umjetnosti, povjesničari, arheolozi i drugi znanstvenici srodnih disciplina bavili temom zadarske umjetničke baštine ili temom same povijesti grada, od antičkog vremena pa do suvremenog doba. Autori djela *Zadar pod mletačkom upravom*, koje daje povijesni kontekst ovdje proučavanog razdoblja, govoreći o izvorima i historiografiji iskazali su problem koji je i danas prisutan kod istraživanja ove teme.⁴ Autori navode da pregled urbanizma i likovne umjetnosti Zadra između 15. i 18. stoljeća nije sistematizirano obrađen, nego parcijalno. Već se u tom radu potvrđuje velik istraživački interes za srednjovjekovno razdoblje, što se i nastavilo kroz 20. stoljeće. Pregledom cjelokupne historiografije uočen je očigledan manjak znanstvenih radova fokusiranih na 16., i, pogotovo, 17. stoljeće zadarske graditeljske povijesti. To je dodatno potencirano kod proučavanja autorstva. Na primjer, u knjizi *Zadar pod mletačkom upravom*, čijih se nekoliko poglavlja opširno bavi arhitektonskom ostavštinom pa tako i njezinim graditeljima, 17. stoljeće je tek spomenuto.

Najstarija literatura konzultirana za ovaj rad su knjige C.F. Bianchia *Zara cristiana* iz 1877. i *Guida archeologica di Zara* Giuseppea Sabalicha iz 1897. godine. Ta su dva djela od velike važnosti. Nedvojbeno je da je Sabalichev vodič izrazito vrijedan izvor poznavanja izgleda grada u kojem uz opis javne i sakralne arhitekture opisuje i onu stambenu koja je bila izostavljena iz ranijih opisa grada, a većim dijelom uništena savezničkim bombardiranjem Zadra. On se koristio vrijednim katastikom kojeg je pedesetak godina kasnije publicirao Stjepan Antoljak, na temelju kojeg je iznio neke zaključke o palačama zadarskoga kneza i kapetana.⁵ Međutim, Sabalich rijetko navodi imena graditelja pa za ovo istraživanje nije bio od veće koristi.

S druge strane Bianchi se u djelu *Zara cristiana* posvetio povijesti katoličke crkve u Zadru, time je naravno obradio i njeno arhitektonsko naslijeđe, ali ne obraćajući pozornost na autore. Na primjer, kod opisa hospitala sv. Jakova, navodi naručitelja gradnje Grgura Mrganića, ali ne i graditelja Šimuna Bilšića.⁶

Cvito Fisković u uvodu knjige *Zadarski sredovječni majstori* iz 1959. godine opisuje kao glavni istraživački nedostatak kod dotadašnjih proučavanja zadarske umjetnosti izostavljanje autorstva djela iz istraživanja te fokusiranje na proučavanje, nabrojanje i opisivanje

⁴ T. Raukar i drugi, 1979., str. 24.-25.

⁵ S. Antoljak, 1949., str. 371.

⁶ C.F. Bianchi, 1877., 519.

arhitektonskih, likovnih, skulpturalnih i ostalih radova. Tim više je ovo njegovo djelo stvorilo svojevrsnu prekretnicu na polju znanstvenog proučavanja povijesne umjetničke djelatnost zadarskih majstora. Fisković proučava arhivsku građu i time marljivo skuplja i transkribira sačuvane zapise prikupljajući time mnogobrojne podatke o radovima čiji su autori do tada bili kompletno bezimni.⁷ Cvite Fisković je prvi znanstvenik koji te podatke objavljuje.

Naime, Giuseppe Praga se također bavio istom temom ali za života nije stigao objaviti svoja istraživanja već su njegovi rukopisi sačuvani u Biblioteci Marciani; tek su 2005. godine objavljeni.⁸ Urednica knjige *Documenti per la storia dell'arte a Zara dal medioevo al settecento*, u kojoj su objavljeni Pragini transkribirani arhivski zapisi, Maria Walcher, u predgovoru objašnjava razlog zbog čega je pristupila ovom poduhvatu. Kaže da se svi razlozi mogu sumirati u jedan, a taj je da se: "...razjasni važnost Praginih istraživanja u usporedbi s onim drugih znanstvenika s kojima su se naširoko koristili talijanski i dalmatinski povjesničari umjetnosti..."⁹. Važno je za istaknuti da urednica priznaje da je Fiskovićevo djelo iz 1959. od iznimne vrijednosti, ali uočava da je nemoguće ne primijetiti odjeke Pragina istraživanja. Cvito Fisković ne krije činjenicu da je neke zaključke bazirao na ranije objavljenim Praganim radovima.¹⁰ Od njega preuzima hipotezu o suradnji Tome iz Faenze i Bonina iz Milana s Nikolom Firentincem na benediktinskom samostanu sv. Krševana. Sličnosti su neminovne radi obrade iste arhivske građe Državnog arhiva u Zadru.¹¹ Nadalje, s pojavom *Le carte di storia ed erudizione dalmatica di Giuseppe Praga ora marciane (studio introduttivo)* Giorgia Emanuella Ferraria iz 1958. godine javnost je upoznata s postojanjem ovih rukopisa. Posljedično, neki istaknuti talijanski i hrvatski povjesničari umjetnosti poput Krune Prijatelja i Ive Petriciolija šezdesetih godina 20. stoljeća baziraju svoje radove na Praganim rukopisima iz Marciane.¹²

Fiskovićevo djelo iz 1959. i publikacija Praginih rukopisa urednice Marie Walcher 2005. godine te nedavno izdana knjiga povjesničarke umjetnosti Darke Bilić *Inženjeri u službi Mletačke Republike*, zbog brojnosti ovdje iskorištenih podataka, čine glavne izvore za ovaj rad. S druge strane, postoji još jedno rano djelo koje sam, iako opširno, svega nekolicinu puta ubrojala u Popis. Knjiga talijanskog političara i senatora Alessandra Dudana (rođenog u Vrlici, kod Zadra), *La Dalmazia neli' arte italiana*, vol. I i II, izdana je 1921. i 1922. godine, a ja sam ju koristila u ponovno objavljenoj formi iz 1999. godine. Nemoguće je ne složiti se s recenzijom

⁷ C. Fisković, 1959., str. 7.-8.

⁸ G. Praga, ur: M. Walcher, 2005., str. 9.

⁹ Giuseppe Praga, ur. Maria Walcher, 2005., str. 9., prevela: Ema Tabulov-Truta.

¹⁰ Npr. "Zara nel Rinascimento. Archivio storico per la Dalmazia, sv. XX, Rim 1935 cit. U C. Fisković, 1959., str. 150.

¹¹ C. Fisković, 1959., str. 9.; G. Praga, ur: M. Walcher, 2005., str. 9.

¹² G. Praga, ur: M. Walcher, 2005., str. 9.

ovog djela Ljube Karamana: “U dvije bogato ilustrovane sveske, pune različitih vijesti i podataka, Dudan je zamjernom marljivošću sabrao gotovo sve, što je dotada pisano o dalmatinskim umjetničkim spomenicima od prehistorijskoga vremena do danas. Ali autorovo nepoznavanje historije [umjetnosti], njenih općih rezultata i njene metode, pa onda naročito politička tendencija, koja izbija iz svakoga drugog retka ove knjige, napisane u jeku najžešće talijanske propagande za Dalmaciju, oduzima joj svaku naučnu vrijednost i interes. Zato i mislim, da bi sasvim izlišno bilo, kad bih uzeo da zabavim čitaoca onim bezbrojem grešaka, u koje je autor upao, bilo zbog pomanjkanja prethodnih stručnih studija”¹³ Ne čude onda Fiskovićevi komentari poput onoga o prezimenu majstora Šimuna Bilšića. Kaže “Kukuljević, a po njemu i Iveković, pisahu njegovo ime pogrešno Bulsić, a Dudan ga zlonamjerno italijanizira u Bolsa, zamjerajući čak obojici, što u hrvatskom obliku pišu njegovo prezime.”(Fisković, 1959., str 65).¹⁴ Dudan pri kraju ovog opširnog djela u indeksu spomenutih umjetnika koji su se rodili ili radili u Dalmaciji kategorizira autore u dvije kategorije: Talijani i stranci. Bez iznimke sve majstore/umjetnike ovoga podneblja stavlja pod kategoriju - Talijani, čak i Andriju Alešija koji je bio Albanac.¹⁵

S vremenom se broj izdanih znanstvenih radova koji proučavaju ovaj period povećava, ali ne i broj većih publikacija šireg opsega. U Popis su također uvršteni podaci koje je iznio suvremeni povjesničar umjetnosti Emil Hilje. Radi se tri rada koji se tiču ove teme; to su vrlo specijalizirani radovi, u kojima se publicira arhivska građa o Nikoli Arbusijaniću (1993.), Vidolu Ivanovu i sinovima (2005.) te Andriji Alešiju (2007.). Time su obogaćena saznanja o Arbusijanovićevom angažmanu na popravcima dviju kuća kod crkve sv. Šime. (tab. 23) ili radu Vidula Ivanova na kući Bartula de Annobonisa (tab. 33) i episkopalnom kompleksu i katedrali (tab. 37).

Ivo Petricioli se podjednako koristio direktnim izvorima i historiografijom pri svojem znanstvenom djelovanju. Bibliografija ovog autora konzultirana za Popis je *Umjetnička baština Zadra* (monografija, 2005.), *Lik Zadra u srednjem vijeku* (poglavlje, 1966.) i *Zadar pod mletačkom upravom* (jedan od autora knjige, 1987.) Prvo opširnije djelo Ive Petriciolia je poglavlje u knjizi *Grad Zadar - Presjek kroz povijest: Lik Zadra u srednjim vijeku*. U njemu se često poziva na stariju historiografiju poput ranije navedenih djela Bianchija i Fiskovića. To ne znači da on također, kao kasnije Hilje, ne pridonosi popunjavanju liste graditelja. Naprotiv, njegovim znanstvenim radom saznalo se da su Leonardo Mocenigo, Fantin Michael i Antonio

¹³ Lj. Karaman, 1927., str. 100.

¹⁴ C. Fisković, 1959., str. 65.; A. Dudan, 1999., str. 446.

¹⁵ A. Dudan, 1999., str. 526.-534.

Contareno 1404. godine radili na Citadeli, a Grgur Sturičić, Alegreto Colostorto „Krivoglav“, Ivan pok. Vučine i Juraj Cvitanov 1412. godine radili na nadogradnji katedrale sv. Stošije. Taj podatak možda sam za sebe ne bi bio toliko važan da on nije jedan od rijetkih podataka o autorstvu graditelja koji su radili na katedrali. Petricioli se bavio srednjovjekovljem, ali i renesansom, napose 16. stoljećem. Zapravo suautorstvom knjige *Zadar pod mletačkom upravom* on je jedini povjesničar umjetnosti koji se pozabavio punim okvirom vremena mletačkog Zadra, a istovremeno prezentirao autore arhitektonskih i građevinarskih projekata. Zamjetan iskorak za historiografiji zadarskog mletačkog perioda učinila je Darka Bilić, svojom doktorskom disertacijom iz 2010. koju je 2013. godine izdala pod nazivom *Inženjeri u službi Mletačke Republike: inženjeri i civilna arhitektura u 18. stoljeću u mletačkoj Dalmaciji i Albaniji*. Ovaj se vrijedni prilog temeljio na izravnom proučavanju arhivske građe.

Nadalje, uz Emila Hilju, niz je znanstvenika poput Larisa Borića, Bojana Goje, Krasanke Majer Jurišić i Sofije Sorić doprinio boljem poznavanju zadarske arhitektonske produkcije promatranih stoljeća.

Bojan Goja kada piše o zadarskoj graditeljskoj ostavštini često odabire neistražene teme, poput procjena graditeljske vrijednosti kuća Dismanich (procjena iz 1638.), Adobbati (procjena iz 1765.), Armani-Mircovich (procjena iz 1765.) i Canova (procjena iz 1771.)¹⁶ ili poznavanje 18. stoljetnih kuća kroz primjer kuće Cattinelli¹⁷ ili kuće Dragičević¹⁸. Ovi radovi, iako nisu pretjerano utjecali na stvaranje Popisa, pomiču istraživačku pozornost specijaliziranom i detaljnom pristupu istraživanja zadarske arhitektonske povijesti.

¹⁶ B. Goja, 2017., str. 157.-169.

¹⁷ B. Goja, 2019., str. 221.-230.

¹⁸ B. Goja, 2018., str. 53.-70.

ZADAR IZMEĐU 1409. I 1797. GODINE

Poznatom prodajom Ladislava Napuljskog 1409. godine, započinje druga mletačka uprava Dalmacije, koja traje sve do pada Republike 1797. godine. Vlast nad Zadrom konačno je uspostavljena 1420. godine te grad ulazi u sastav mletačkog *Stato da Mar* tj. prekomorskih posjeda Republike.¹⁹ Isprva Mlečani nisu zadirali u gospodarstvo i političku upravu, već su usredotočeno pratili odnose preko postavljenoga kneza.²⁰ Istovremeno dolazi do slabljenja kraljevske vlasti u ugarsko-hrvatskoj državi naspram jačanja plemstva Hrvatske i Slavonije, dok se turska opasnost približava. U Zadru tijekom druge polovice 15. stoljeća osjeća se nesigurnost, pogotovo nakon pada Bosne pod Osmansko Carstvo 1463. godine,²¹ no prve konkretne posljedice mletačko-turskih sukoba u gradu će se osjetiti na prelasku stoljeća.

Trogodišnjim ratom Venecije i Turske na prijelomu 16. stoljeća počelo je burno zadarsko razdoblje definirano konstantnim ratnim opasnostima koje su trajale kroz gotovo cijelo stoljeće, sve do kraja ciparskog rata do 1573. godine. Taj period utječe na zadarsku ekonomsku i gospodarsku snagu pa i demografski pad, uz konkretnije ugroženo zadarsko zaleđe. Kroz 16. stoljeće, kao posljedica turske prisutnosti, postepeno se nadograđuju gradske zidine (između 1540. i 1570.) i Zadar postaje najmoćnija mletačka utvrda istočnog Jadrana.²²

Kako objašnjava Tomislav Raukar, „suočenost s turskom prijetnjom najvažnija je odrednica njegovog razvoja u XVI. stoljeću“²³. Okončanjem mletačko-turskog rata 1502. pritisak na Zadar ne prestaje do sredine 20-ih godina, a zatim se ponovno pogoršava ratom koji traje od 1537. do 1540. godine, nakon kojega dolazi mirnije tridesetogodišnje razdoblje koje također prestaje s ciparskim ratom (1570. – 1573.).

Kao posljedica prvog mletačko-turskog rata, izvješća pokazuju da je 1500. godine izbila velika epidemija kuge i da u gradu vlada nestašica. Iz zapisa je vidljiv popriličan demografski pad radi kuge i turskih provala.²⁴ “Raseljavanje stanovništva, odvođenje u tursko sužanjstvo ili na mletačke galije, oskudica i glad u ratnim pustošenjima Turaka - pojave su koje svakodnevnim

¹⁹ T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 44.

²⁰ S. Antoljak, 1949., str. 373.

²¹ T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 61., 62.

²² T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 177.

²³ T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 178.

²⁴ T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 186.-187.

životu zadarske komune nakon 1500. daju pečat ugroženosti a u djelovanje pojedinaca i čitavih zajednica unose osjećaj nesigurnosti.²⁵

Posljednja faza mletačko-turskih ratova započinje još 60-ih godina kada se rješavaju određena pitanja radi kojih postoje netrpeljivosti između dviju strana poput okončavanja tursko-španjolskog sukoba, dodatno i smrti sultana Sulejmana II kod Sigeta. Njegov nasljednik sultan Selim II započinje rat s Republikom oko pitanja njihove prisutnosti na Cipru i želje da se otok preda Osmanskom Carstvu. Iako su prvotno obje strane htjele ovo pitanje riješiti bez rata, 1570. godine započinje Ciparski rat. Tada Zadar i Nin napada snažna turska vojska te zauzimanjem mletačkih utvrda kod Zemunika i Poličnika turske snage su se približile na 6 kilometara od centra grada Zadra. Svejedno Zadar se smatrao sigurnim gradom pogotovo nakon 1567. godine i novih radova koji su započeti na zidinama, Zadar je moglo braniti samo 1500 vojnika. Grad po riječima mletačkog providura Zuana da Lezze jedini zaslužuje ime tvrđave u mletačkoj Dalmaciji i Albaniji.²⁶ Zadar je 4. rujna 1571. godine bio cilj topničkog napada. Turski vojni naponi prema Zadru nisu bili uspješni što dokazuje snagu gradskih zidina. U jesen iste godine ciparski rat staje u Zadru iako se njegove posljedice osjećaju do kraja rata kojim je Republika morala predati Cipar Turcima.²⁷

U periodu od 1527. godine do 1578. godine Zadar je izgubio gotovo trećinu stanovništva, što bitno utječe na razvoj grada.²⁸ Radi devastacije okolnih naselja, u poslijeratnim godinama ponovno vlada oskudica, ponajviše zbog manjka radne snage. Kako zadarsko zaleđe ostaje granica Republike i Carstva, u pograničnim selima još osamdesetih godina dolazi do pljački i manjih sukoba, a 1590. Turci uspijevaju upasti u grad, što je bila prva pogubnija provala Turaka. Nakon toga u prvom desetljeću 17. stoljeća učestalost provala i sukoba se povećava. Kratkotrajno se smiruju veći sukobi nakon onog 1613. godine, no dvadesetih godina ponovno počinju. Većina sukoba se događaju u zadarskoj okolini čime je gradu i njegovoj okolini onemogućen miran razvoj.²⁹ Sedamnaesto stoljeće je definirano konstantnim sukobima i dvama dugim ratovima: Kandijski rat (1645-1669) i Morejski rat (1685-1699). Krajem Morejskog rata zadarsko područje je oslobođeno, nakon čega počinje mirnije doba zadarske povijesti i razvoj grada.³⁰

²⁵ T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 229.

²⁶ T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 217.-219.

²⁷ T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 222.

²⁸ T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 229.

²⁹ T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 356.

³⁰ T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 360., 364.-365.

Dalmacija se konačno teritorijalno konstituirala Mirom u Požarevcu 1718. godine čime joj se kopnena granica proširila do Velebita i Dinare. Nedvojbeno je da su se na samoj granici nastavili povremeni razmjerno manji sukobi, ali oni nisu utjecali na relativan mir ovoga prostora koji je trajao sve do pada Republike 1797. godine.³¹

ARHITEKTI U MLETAČKOM ZADRU

U 15. stoljeću u Zadru se ne susreće veliki broj mletačkih niti općenito talijanskih graditelja/klesara. Financijska iscrpljenost grada je rezultat prijašnjih borbi protiv Mletaka, a zatim radi njihove eksploatacijske politike spram Jadrana.³² Desetljeće prije pada Zadra pod Mlečane uočava se nekolicina imena aktivnih majstora poput Mavre Gustića čiji je rad na stambenim objektima najzastupljeniji, zatim protomajstor Nikola Arbusijanić koji djeluje na sakralnim i stambenim arhitektonskim zahvatima. Njih dvojica su zajedno radili na drvenom svodu crkve sv. Šime (tab. 8) što je jedini trenutno poznati sakralni projekt Mavre Gustića u Zadru.³³ Početkom 15. stoljeća na kapeli sv. Šimuna (tab. 5) radi Nucia Ucinelia iz Ferma koji je rijetki talijanski graditelj u Zadru.

Dvadesetih godina 15. stoljeća u Zadru se pojavljuje majstor Vidul Ivanov koji je značajno djelovao području sakralne arhitekture sa svojim radom na novom zvoniku crkve sv. Marije Velike (porušene 1570) (tab. 28) i kapeli sv. Šimuna (tab.30), radu na episkopalnom kompleksu i katedrali (tab. 37) te raznim radovima u crkvi i samostanu sv. Frane i crkvi sv. Nikole. Potom njegovi sinovi Nikola, Juraj i Franjo Vidulić djeluju na mnogim projektima.

Također je važno izdvojiti obitelj Bilšić. Nikola Grgurov Bilšić je radio na popravku krova benediktinske crkve sv. Marije male i na obnovi romaničkog zvonika crkve sv. Marije male (1438 - 1453) (tab.38 i 39). Njegov sin Šimun Bilšić radi cisterne za hospital sv. Jakova (tab. 53) i crkvu sv. Bernardina i hospital trećoretkinja sv. Franje (tab. 54).

Iako nema mnogo zapisa o radu protomajstora Alegreta Velikog, djelovao je na važnom projektu s kraja stoljeća, na izgradnji zvonika crkve sv. Krševana (tab. 75) za koji je klesar Petar

³¹ T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 457.

³² C. Fisković, 1959., str. 33.-34.

³³ C. Fisković, 1959., str. 41.; I. Petricioli, 1966., str. 155., tab. 8.

Meštrović radio vrata *all'antica* (tab. 71). Za Petra Berčića također nema mnogo arhivskih zapisa koji potvrđuju njegovu djelatnost u Zadru međutim radi pročelje crkve sv. Marije Velike (tab.60).

U 15. stoljeću je važno naglasiti rad klesara koji su radili manje arhitektonske zahvate na starijim romaničkim građevinama. Prvenstveno je važno naglasiti rad Nikole Firentinca čije radove pronalazimo na palačama Pasini (tab.62) i da Ponte (tab.76) i u samostanu sv. Krševana (tab.68), a s također važnim klesarom Andrijom Alešijem radi na prozorima palače Ghirardini (tab.59), dok Andrija samostalno radi na doprozornicima palače Grisogono-Vovo (tab.77) i palače Fanfogna (tab.78). Djela ruku Marka Andrijića pronalazimo u Kneževoj palači na obradi krune i zdenca u atriju palače (tab.73 i 74) i na vrlo značajnoj monofori palače Nassis (tab.70).

Kako je vidljivo u Popisu, arhitektonska djelatnost 16. stoljeća je treća po brojniosti autorski imenovanih projekata. Nažalost, manjkom historiografije koja bi pridonijela poznavanju autorstva stambenih projekata 16. stoljeća, u ovom momentu važno je za spomenuti preuzimanje renesansnog jezika pri pregradnjama par stoljeća starijih romaničkih kuća. Nastavkom na već poznate pregradnje 15. stoljeća, šesnaestostoljetni majstori preuzimaju renesansni izričaj. Kuće dobivaju renesansne elemente poput velikih visokoprofiliranih fasadnih prozora, renesansne portale, atrijske trijemove s loggiama i slične karakteristične renesansne elemente.³⁴ Taj pristup će se nastaviti i na projektima ostalih kategorija arhitekture. Projekti čije autore poznajemo u 16. stoljeću prvenstveno su vojne gradnje (fortifikacija) i sakralni objekti. Ivan iz Kotora i Nikola Bilšić (Bašić) 1507. godine dovršavaju zvonik sv. Marije Velike (tab.86). Martin Filipović i Nikola Španić te Ivan Vitačić i Dujam Rudičić kroz prvu polovicu 16. stoljeća obnavljaju i produljuju crkvu sv. Marije (tab. 87 i 90), "najveći renesansni zadarski spomenik."³⁵ Nikola Alegretti, Marko Radinić (Radinović) i Nikola Španić te Antica Vitov Splicić rade na kapeli sv. Roka koja je bila pridružena crkvi sv. Marije Velike (tab.88 i 89). Nakon rušenja crkve sv. Marije Velike ova je kapela postala crkva, a njezin bivši zvonik također se pripaja novoj crkvi sv. Roka.

Gradnja Pontona, Porta Terraferma i zidnih plašteva/*cortina*, obilježilo je izgled grada Zadra. Kopnena vrata su danas jedan od simbola grada. Urbanističkim projektima formacije Campusa (danas Forum) te gradnjom cisterni, čime se brisani prostor kod kaštela (Trg Tri bunara) i prostor između Kapetanove kule i Pontona (Trg Pet bunara) popločavanjem pretvaraju u trgove, postiže se izgled grada koji danas prepoznajemo. Izvedbu i nadzor ovih projekata pripisuje se

³⁴ T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 29.

³⁵ C. Fisković, 1959., str. 75.

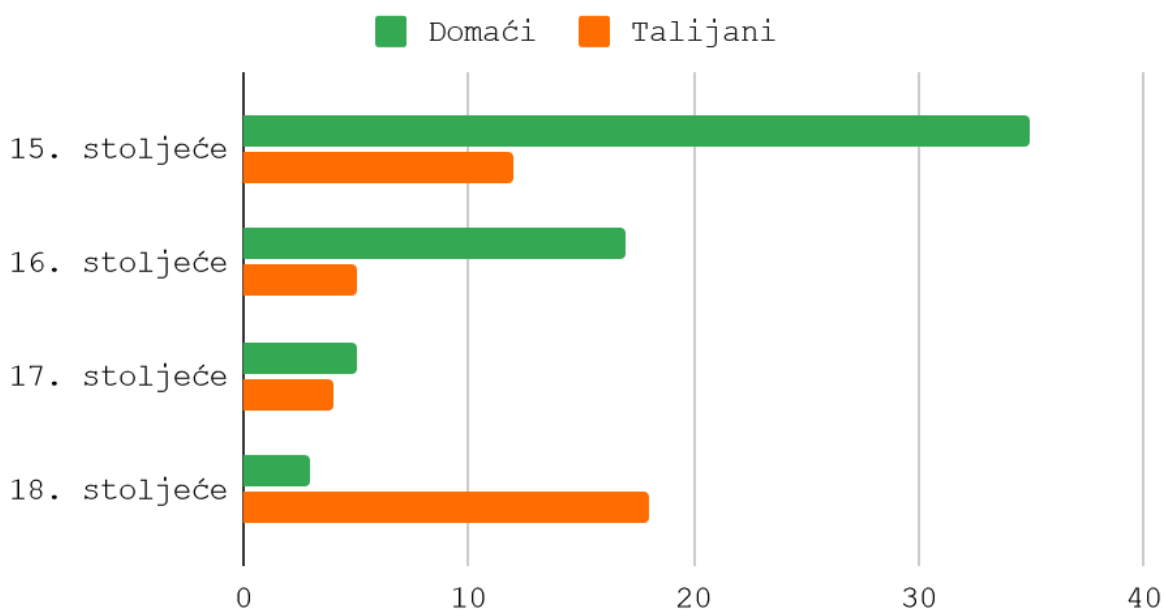
Giangirolamu Sanmicheliju, nećaku Michele Sanmichelia, čuvenog renesansnog venecijanskog arhitekta čiji su, po slaganja povjesničara umjetnosti, ovo idejni projekti. Po Gangirolamovim planovima su izvedene zgrade gradske lođe i gradske straže, također simbolima Zadra.

Tijekom 17. stoljeća, uslijed povijesnih okolnosti objašnjenih u poglavlju „Povijesni pregled Zadra između 1409.-1797. godine“, smanjuje se učestalost gradnje. Kroz 16. stoljeće Zadar i okolna regija je bila ekonomski, gospodarski i ekonomski iscrpljena pa se nastavkom mletačko-turskih sukoba u 17. stoljeću grad nije mogao znatno razvijati. U prvoj polovini stoljeća autorski imenovanih projekata je bilo nekolicina i obuhvaćali su manje obnove poput onih Girolamo Trifonija Kneževe i Providurove palače. Kasnije se pronalaze samo navodi o ojačanju gradskih zidina, nabrajajući majstore koji su 1666. radili na jednoj od faza gradnje. Nadalje, Darka Bilić je objasnila da se sredinom 17. stoljeća za modernizaciju mletačkih tvrđava Dalmacije bili zaslužni glavni providuri koji su “usmjeravali sastanke, donosili odluke o koji projekt odabrati za realizaciju završnog oblika i oni su osigurali zatim poslati dokumentaciju radi dobivanja odobrenja od Senata a Venecija.”³⁶

Za razliku od 17. stoljeća, 18. stoljeće je izrazito dobro obrađeno. U ovom periodu govorimo o inženjerima koji rade direktno u službi mletačke republike. U prvoj polovici 18. stoljeća najistaknutiji inženjeri su bili Francesco Melchiori i Antonio Ferrari. Francesco Melchiori radi na projektima poput obnove velikog skladišta na Cattaneu (tab.128), povećanja prijamnog kapaciteta bolnice i obnove skladišta u Citadeli (tab.140), dok se par godina kasnije Antonio Ferrari bavio poslovima poput nadzora obnove gradske lođe (tab.144), popravkom mosta kod Kopnenih vrata (tab.153) i obnovom kapucinskog hospicija (tab.146). U drugoj polovici 18. stoljeća zastupljeni su Giovanni Battista Lodoli aktivan u Zadru 1749. godine, zatim Antonio Piovesana s ponovnom gradnjom samostanske crkve sv. Nikole (tab.167) i pregradnje hospicija Nassi/Ospedatello (tab.168) i inženjer Francesco Benoni čiji projekti uključuju obnovu javne klaonice.

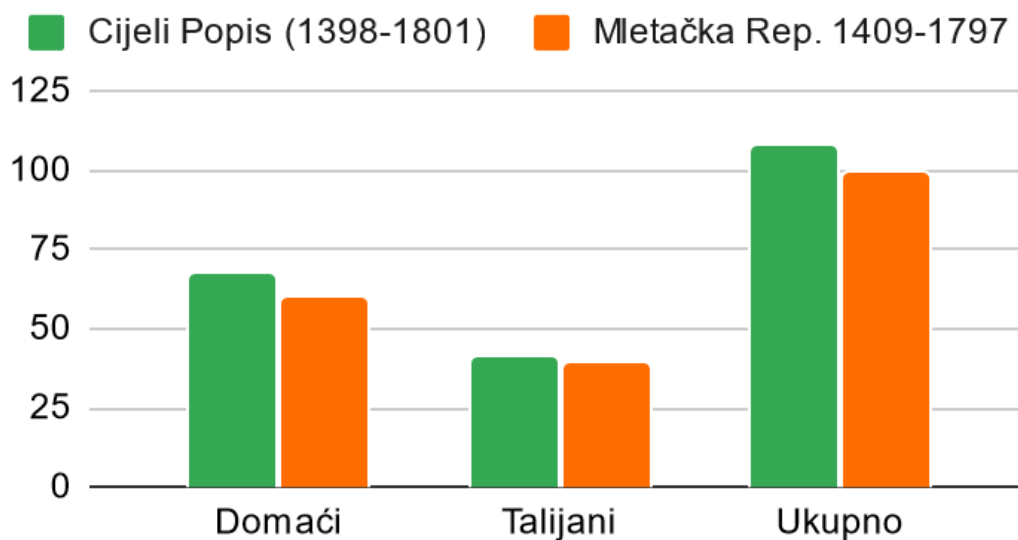
³⁶ D. Bilić, 2013b., str. 362.; prevela: Ema Tabulov-Truta.

Porijeklo graditelja po stoljećima

Slika 1 - porijeklo graditelja po stoljećima (graf)

Zadarski graditelji

Slika 2 - ukupni pregled porijekla graditelja unutar istraženog perioda³⁷

³⁷ graditelji su podijeljeni u skupine „domaći“ i „Talijani“ po ranijem predlošku kojim ih je Cvito Fisković klasificirao

PROFESIONALNA NOMENKLATURA: ARHITEKT, INŽENJER, LAPICIDA, MARANGON...

Iz Popisa iščitavamo interesantan zaključak o brojnosti titula koje su tadašnji arhitekti/građevinari nosili. U 15. stoljeću najčešća su dva pojma: *lapicida* i *marangone* tj. u doslovnom prijevodu klesar i drvodjelac. Dok je doslovni prijevod titule *marangone* drvodjelac, u kontekstu imenovanja povijesno značenje titule je graditelj. Korištenje toga naziva nije neobično radi tipologije gradnje u srednjem vijeku; srednjovjekovnim zadarskim kućama prizemlje je učinjeno od kamena, a gornji katovi su drveni. Radi takve konstrukcije kuća graditeljima je bilo važno poznavati rad u drvu. Dodatno, svodovi crkava su primarno bili drvene građe. Lapicide su bili majstori koji su isključivo radili s kamenom³⁸ i rjeđe se pojavljuju u objavljenim zapisima.

Prefiksom protomajstor prije navedenih termina, obilježavala se osoba čija djelatnost je najbliže povezana obvezama suvremenih arhitekata i inženjera u funkciji projektanta. Radi razvitka suvremene arhitektonsko-građevinske struke takva usporedba nije doslovna. No mogu se povezati karakteristike dužnosti između povijesnih lapicida i marangona s današnjim arhitektonskim i građevinskim tehničarima, prvenstveno radi međuodnosa između tih pozicija i njima nadređenim arhitektima/građevinarima i protomajstorima. "Protomagister comunis Iadre" je bila titula dodijeljena "glavnim komunalnim graditeljima" Zadra do 1409. godine, dakle do dolaska Mletačke vlasti³⁹. Kasnije se tek 1430. godine u arhivskoj građi ponovno pojavljuje titula protomajstora međutim više ne kao *protomagister comunis Iadre* već prvenstveno kao „protomagister marangonorum“ ili znatno rjeđe kao „protomagister Iadre“. Za razliku od Šibenika gdje se gotovo svakog imalo istaknutog graditelja titulira protomajstorom, u zadarskim slučajevima samo jedan marangon dobiva tu titulu.⁴⁰

Graditelji zastupljeni u tablici sa titulom protomajstora zadarske komune su bili Toma Ostojin i Nikola Arbusijanić. U slučaju Tome Ostojina, on je na toj dužnosti bio od 1401. do 1405. godine, kada ju preuzima Arbusijanić. Toma nastavlja graditi, ali ne više kao protomajstor. Nikoli se također nakon 1409. godine ponovno titulira s *magister marangonus*.⁴¹ Nakon 1430. godine Vidul Ivanov, Šimun Bilšić, Nikola Vidulić i Alegreto Veliki nazivaju se *protomagister*

³⁸ E. Hilje, 1993., str. 244.

³⁹ E. Hilje, 1994., str. 94., 95.

⁴⁰ E. Hilje, 1994., str. 95.

⁴¹ E. Hilje, 1994., str. 95.

marangonorum. Njihova funkcija je kako Emil Hilje objašnjava sada cehovska, a ne komunalna. Osim češće varijante *protomagister marangonorum*, pojavljivat će se i titula *protomagister lapicida*. Juraj Dalmatinac je nosio tu titulu. „... može [se] zaključiti da bi termin „protomagister“ u najširem smislu trebalo razumjeti kao „glavni graditelj“, ali u najmanje tri različita značenja. Kao individualna titula označava graditelja koji je ujedno i projektant, kao komunalna funkcija označava nadzornika (ali i procjenitelja) javnih građevinskih radova, te službeni autoritet u svim sporovima vezanim uz graditeljske zahvate, a u pojedinim slučajevima označava majstora koji rukovodi radovima na određenom graditeljskom zadatku.“⁴²

Cvito Fisković na samom početku djela *Zadarski sredovječni majstori* objašnjava značenja termina lapicida, marangon, međutim i murator. „U Zadru se spominje veliki broj graditelja, kipara i kamenara. Njihov je rad često povezan, pa isti majstor radi ujedno drvene dijelove gradnje, teše grede i gradi drvenu konstrukciju kuće, a ujedno zida kamene zidove, pa ponekad i kleše zidne ukrase i skulpturu. Stoga se isti majstor ponekad zove „marangon“, a ponekad „murator“ ili „lapicida“.⁴³ Također objašnjava da je za ovo *šarenilo* termina kriva konstrukcija petnaestostoljetnih kuća čije je prizemlje bilo od kamena, a gornji katovi drvene konstrukcije. Pojavit će se također termin graditelj svećenik kao kod Luke Ivanova Gaje (tab. 3.) čije je značenje samo po sebi razumljivo – svećenik koji je također bio obučen u tehnici graditeljstva. Dodatno se u zapisima pronalazi naziv *magister* (majstor), kao na primjer kod Jakova Markova iz Ljube, koga se u jednom od zapisa kojeg donosi Fisković oslovljava samo s tim generičkim terminom. Kako taj termin nije specifičan može ga se koristiti da se titulira svaki zanatlija. Zbog toga usudim se pretpostaviti da u ovoj situaciji nije bilo potrebe naznačiti točnu titulu radi njenog podrazumijevanja zbog posla radi kojega je bio zaposlen; željeni radovi bili opisani u zapisniku.⁴⁴

U 18. stoljeću najčešća je titula inženjer. Ima nekoliko varijacija tog nazivlja tako da se pojavljuju pojmovi "direttore dei Ingegneri in Provincia" za Francesca Melchioria, (tab.126) „državni inženjer“ za Giuseppe D'Andreu (tab.121), „glavni inženjer u Dalmaciji i Albaniji“ kod Francesca Benonia (tab.179) „Capitano del Corpo degl' Artiglieriili“ za Alessandra Ganassa (tab.174) ili „Capo d'Artista“ za Antonia Piovesana (tab.167). Nisu poznati mogući zadarski radovi Piovesana nakon što preuzme ovu dužnost.

⁴² E. Hilje, 1994., str. 96.

⁴³ C. Fisković, 1959., str. 1.

⁴⁴ C. Fisković, 1959., str. 160.-161. bilj. 327.

Sve ove inženjerske titule zapravo podrazumijevaju poslove planiranja projekta, poznavanje pravila i propisa, nadzor nad projektom, tako da su te pozicije zapravo usporedive sa ranijim protomajstorima i kasnijim projektantima. U tablici se također nekoliko puta pojavljuju vojni inženjeri i inženjeri pukovnici. To su bili graditelji u vojnoj službi čija je primarna graditeljska aktivnost vezana uz vojne narudžbe. Jedan od njih je bio Antun Marković (tab.166).

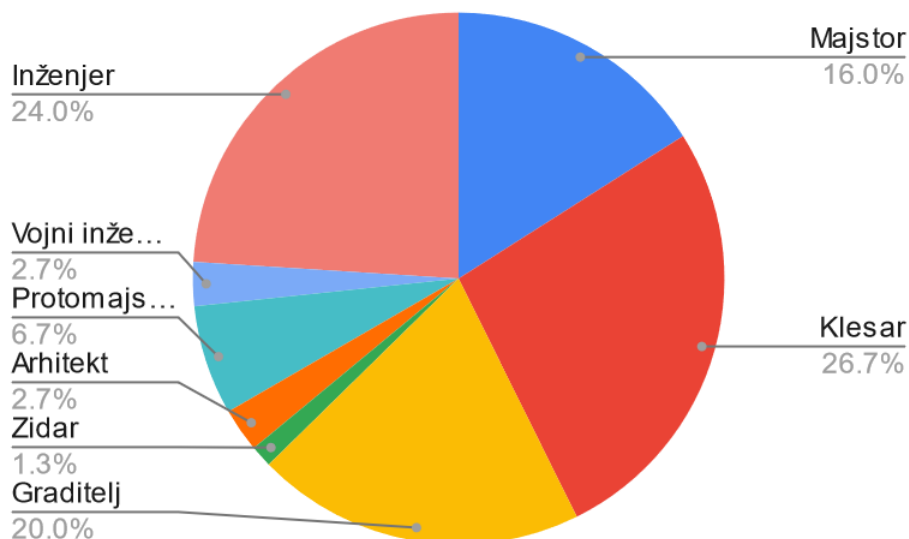
U literature se spominje i titula *protto delle publiche fabbriche*, u Popisu nije naveden nijedan, međutim znano je da je u Zadru po njegovom troškovniku odobrena obnova kneževe palače 1668. godine.⁴⁵ Titula inženjera se najranije u tablici spominje 1666. godine kod graditelja zaduženih za obnovu zidina.

Period 16. i 17. stoljeća u Popisu je vidno slabije zastupljen nego 15. ili 18. stoljeće. Razlozi su jednim dijelom vezani uz povijesne okolnosti koje su bile obrađene u ranijem poglavlju, te očigledan fokus mnogih povjesničara i povjesničara umjetnosti na 15. i 18. stoljeće, pogotovo onih čiji istraživački pristup je bio usmjeren na direktan kontakt s arhivskom građom, no ta tema će biti malo detaljnije obrađena u zasebnom poglavlju.

Radi manje zastupljenog arhivskog istraživanja ili jednostavno nedostatka bilješki o tom periodu u Popisu je vidljiva mješavina titula kojima su stručnjaci oslovljavali graditelje, te nije uvijek bila moguća usporedba dane titule i one zabilježene u zapisniku.

U relevantnoj literaturi za ovo istraživanje, povjesničari i povjesničari umjetnosti čiji se znanstveni pristup prvenstveno bazira na starijoj literaturi, a ne s direktnim susretom s arhivskom građom, češće su oslovljavali autore projekata terminima majstor ili graditelj, ali i arhitekt, međutim takav termin se koristi u rijetkim slučajevima. Što se tiče samog pojma arhitekt, on je moderni termin koji se može koristiti kako bi se oslovili neki od autora navedenih u popisu, međutim točnije je koristiti povijesne nazive koji preciznije objašnjavaju tip projekta za kojega su bili zaduženi.

⁴⁵ D. Bilić i K. Majer Jurišić, 2016., str. 342.

Slika 3 - Zastupljenost profesionalnih titula unutar istraživačkog perioda

NARUČITELJI ZADARSKE ARHITEKTURE

Polje arhitektonske umjetničke i graditeljske djelatnosti nedvojbeno je financijski najskuplja od ostalih umjetničkih disciplina. Time ona u gotovo svim slučajevima podrazumijeva prisustvo naručitelja. Termini naručitelj i vlasnik nisu istoznačnice te je najčešće podudaranje istih vezano uz privatne objekte. U ostalim arhitektonsko-građevinskim kategorijama takvo podudaranje je iznimno rijetko. Unutar zadarske graditeljske povijesti vezane uz mletački period unutar Popisa nije pronađena veza naručitelj/vlasnik.

Unutar ovog perioda provlače se nekoliko kategorija naručitelja, koje se većinom isprepliću tijekom svih stoljeća. Za sakralne objekte najčešći naručitelji su bili prokurator crkve. Crkveni prokurator su pravne osobe koje skrbe o imovinskim interesima određenih crkvenih zajednica te oni nisu nužno dio crkvenog klera, poput zastupnika crkve sv. Marije Velike Šimuna Detrice, koji naručuje popravak njezina zvonika i angažira Nikolu Arbusjaniće za posao.⁴⁶ Zatim naručitelji su mogli biti nadbiskupi i biskupi, poput nadbiskupa Maffea Vallaressa i Lovre Veniera.

⁴⁶ E. Hilje, 1993., str. 241. tab.23.

Za manje pothvate postojali su slučajevi plemićkih narudžbi. Iako narudžbe plemića unutar sakralne arhitekture su najčešće dolazile u obliku narudžbi osobnih kapela, grobnica i nadgrobni ploča; klesar Juraj za Donata sina Milchia Becarija iz Zadra radi na kapeli u crkvi sv. Krševana.⁴⁷

Javnoj arhitekturi naručitelji su prvenstveno bili članovi upravnoga tijela. U Popisu se kao naručitelje 17. i 18. stoljeća, predstavlja generalne providure, koji su od mletačke republike dobili takve ovlasti. Generalni providuri čije je djelovanje osjetno na urbanističkoj slici Zadra su Pietro Vendramin (1726. – 1729.), Daniel Dolfin (1735. – 1738.), Giacomo Boldu (1744. – 1747.) i Paolo Boldu (1780. – 1783.). Iznimka je 1749. godina kada nije bio imenovan generalni providur za Dalmaciju i Albaniju. Oni će također biti naručitelji vojne i komunalne infrastrukture.

Logično je zaključiti da su najčešći naručitelji oni privatni za vlastite stambene kuće ili obrtnička/trgovinska postrojenja, radi količine tih objekata naspram onih javne ili sakralne funkcije. Mnoge plemićke obitelji kroz stoljeća rade narudžbe gradnji, obnova, pregradnji i manjih popravaka. Plemić Marin Sope naručuje gradnju kuće od Petra iz Ljube 1467.⁴⁸ ili pregradnja palače plemića Nikole Arimonda iz 1451. godine.⁴⁹

Naravno uz plemiće, obrtnici i trgovci također naručuje vlastite privatne objekte. Na primjer, Alegreto Veliki radio je za trgovca Antuna Venturinova niz kuća u središtu grada.⁵⁰ Taj zaključak nije reflektiran unutar Popisa, radi historiografskih amplituda vezanih uz graditeljsku ostavštinu Zadra što će u kasnijim poglavljima biti malo detaljnije analizirano.

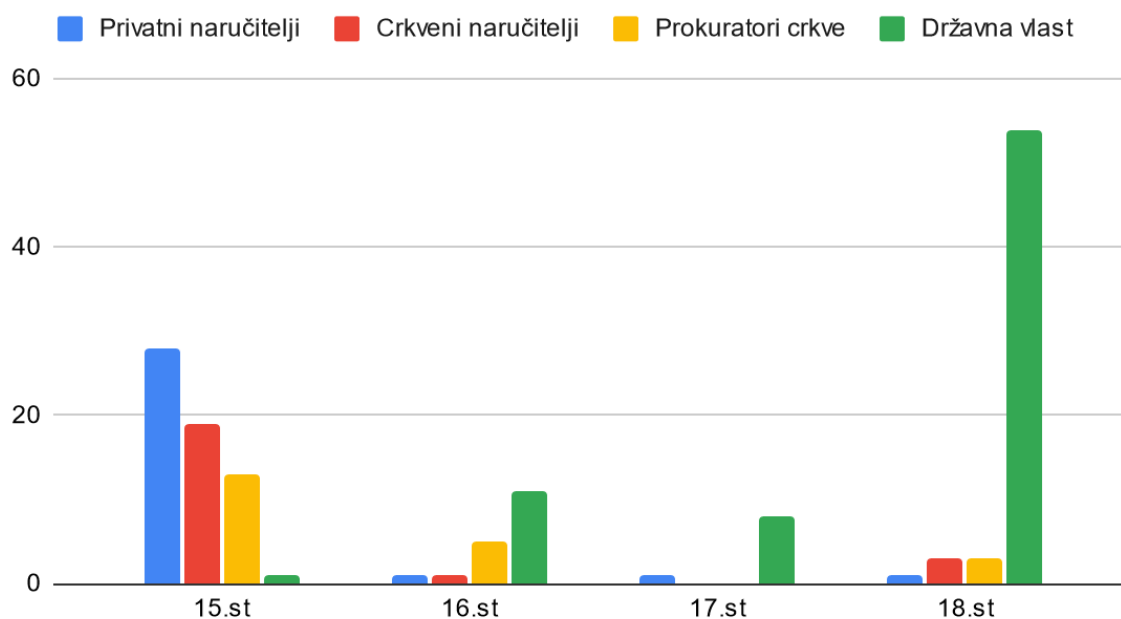
⁴⁷ C.Fisković, 1959., str. 46. tab.22

⁴⁸ C.Fisković, 1959., str. 58. i 59. tab.57

⁴⁹ C.Fisković, 1959., str. 73. i 74. tab.51

⁵⁰ C.Fisković, 1959., str. 59. tab.65

Naručitelji

Slika 4 - udio crvenih, svjetovnih i privatnih naručitelja tijekom mletačke vlasti

AMPLITUDE U ARHITEKTONSKOJ I HISTORIOGRAFSKOJ DJELATNOSTI

Ove problematike smo se već dotakli u ranijim poglavljima, ali ona zaslužuje širu analizu. Kao što je očito u pregledu Popisa, određeni periodi su manje popunjeni od drugih; neke se građevine rjeđe spominju od ostalih.

Mnogim građevinama i arhitektonskim zahvatima su izvođači ostali do danas bezimni. Brojnost tih projekata je tim više potencirana činjenicom da se u njima ubrajaju veće gradnje, neke od kojih se danas proziva spomenicima grada Zadra. Građevine poput Kaštela, Providurove palače, Gospe od Kaštela, crkve sv. Šime, zvonika katedrale, nadbiskupske palače do onih manjih crkve sv. Ilije, brojnih palača zadarskih plemićkih obitelji i ostalih stambenih objekata obrtnika, trgovaca sveukupnog građanstva. Iz katastra 15. stoljeća čiju nam publikaciju donosi S. Antoljak dobivamo sliku grada, odnosno kontekst tadašnjih vlasnika. Nažalost iz katastarskih, pa tako ni ovoga, nije moguće razaznati graditeljsku ruku iza objekta. Međutim činjenicom da je jedan takav katastarski objavljivač zove na daljnje publiciranje istih i sličnih zapisa koji omogućuju razumijevanje povijesti grada.

Praznine vidljive u Popisu nisu isključivo problem manjka arhitektonske djelatnosti, već manjak zapisa tj. poznatih zapisa o autorima građevinskih zahvata. Naravno bez detaljne analize tih perioda, ali i ostalih, nemoguće je govoriti o sistemski riješenoj znanstvenoj temi.

Radi napućenosti liste moguće je da se ne primijeti koliko je još anonimnih graditelja. Na primjer, pitanje autorstva novog ranorenesansnog zvonika katedrale sv. Stošije iz druge polovine 15. stoljeća još uvijek nije riješeno.⁵¹ Monografija o katedrali Pavuše Vežića izdana 2021. nije odgovorila niti na pitanja autorstva raznih kasnijih arhitektonskih zahvata. Moguće je zaključiti da nakon ovako opširnih studija odgovor na pitanja autorstva svih tih zahvata nakon početka 15. stoljeća nije moguće odgovoriti. Dodatno, crkva Gospe od Kaštela (od Zdravlja) sagrađena na nekadašnjem brisanom prostoru je bila izgrađena 1583. Također znamo da je 1703. godine bila nadograđena, produljena te da je tim zahvatom izgubila svoj unikatan oblik rotonde,⁵² radi čega nam je izrazito interesantna sakralna građevina. Ono što nam je poznato su majstori novoga pročelja (1595. godine) i graditelji njezina zvonika s početka 18. stoljeća. Nadalje imamo Providurovu palaču dovršenu 1607. godine čije su kasnije obnove i popravci istraženi, no autor prvotnog projekta je ostao anonimnan.⁵³ Sva gradska vrata, osim Porta Terraferme i Porta Marina, prati ista sudbina, s time da ona nisu niti datirana.⁵⁴

Kako je grad Zadar imao izrazito jaki romanički period, mnoge gradske palače sežu u romaniku. Kada govorimo o stoljećima nakon 15. stoljeća, intervencije se prvenstveno odnose na obnove tih ranijih palača u novom duhu. Pavuša Vežić u svojem članku iz 2016. nabroja kuće Soppe, Pasini, Cipriani, Ghirardini i Nassis, koje sve kroz 15. stoljeće dobivaju monofore s balkonskim istakom na konzolama s kasnogotičkom i ranorenesansnom ornamentikom.⁵⁵

Izdvojila bih još Mletački kaštel (danas tzv. Mali arsenal) i Veliki arsenal, čiji graditelji još nisu pronađeni. Kao i mnoga druga arhitektonska zdanja Zadra, gradnja Kaštela seže prije 15. stoljeća. O njegovoj gradnji postoje zapisi iz 1243. i 1347. godine u kojima se spominje s jedne strane želja i mletački planovi za gradnju takve utvrde, dok je u mlađem riječ o nezadovoljstvu brzinom izgradnje utvrde.⁵⁶ Povodom pripajanja Zadra u Stato di Mar, Mlečani se ponovno zainteresiraju za Kaštel, pa je graditelj Picino angažiran na analizi utvrde. Izvori potvrđuju da se 1414. naređuje obnova Kaštela, prokopavanje jarka, stvaranje brisanog prostora. Nije jasno

⁵¹ P. Vežić, 2021., str. 237.-241.

⁵² I. Petricioli, 1981., str. 43.

⁵³ K. Majer, 2013., str. 187.; I. Petricioli, 1981., str. 69.

⁵⁴ A. Nani, 1883., str. 127.

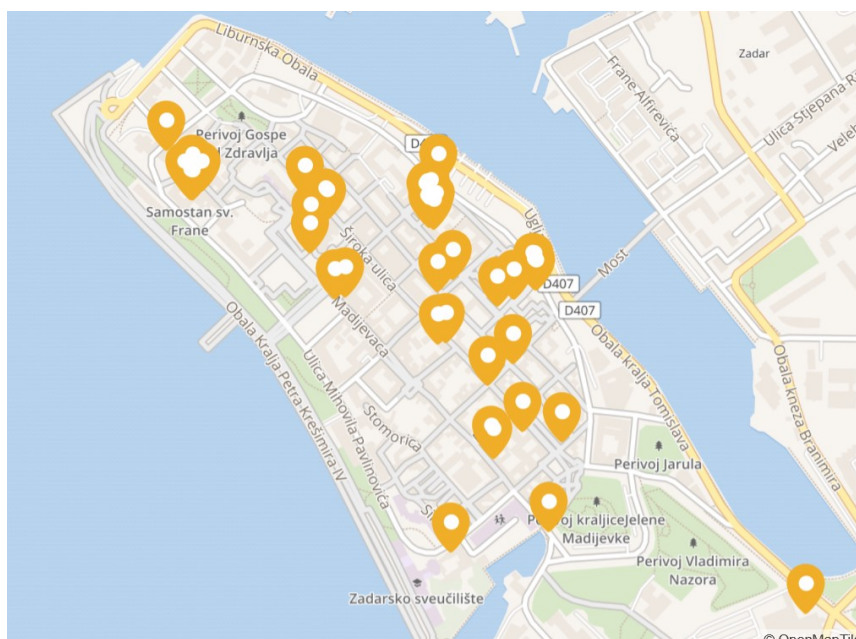
⁵⁵ P. Vežić, 2016., str. 197.

⁵⁶ I. Petricioli, 1966., str. 173.

jesu li ti radovi zamisao graditelja Picina. Potom je interesantno rušenje Kaštela nakon gubljenja njegove funkcionalne važnosti u 16. stoljeću i zadržavanje samo prizemnog dijela koji je prenamijenjen u barutanu.⁵⁷

Kad stavimo u kontekst brojnost bezimernih značajnih graditeljskih zahvata, razumljiva je oskudnost poznatih projekata različitih privatnih/stambenih kuća. Razumno je zaključiti da su najvjerojatnije morali postojati pisani tragovi za sve gradnje unutar gradskih zidina, pa se može nadati da se i te informacije pronađu. Cvito Fisković je u svom djelu iz 1959. iznio mnoštvo podataka o dotada nepoznatim majstorima 14. i 15. stoljeća. Većina ih je bilo samo spomenuta te u izvorima koje je publicirao pronalazile su se informacije poput majstora kod kojih odlaze na obuku i sl. Kako on tada nije objasnio na kojim su projektima bili angažirani, pretpostavljam da se često moglo radilo o privatnim stambenim kućama ili kao sudionici na zahtjevnijim gradnjama pod nadzorom protomajstora ili glavnih majstora *marangona*.⁵⁸

Ukazivanjem na ovu problematiku anonimnih majstora graditelja, može se nastaviti s pitanjem o vremenskim prazninama unutar Popisa. U 15. stoljeću nisu uočene stanke arhitektonskih aktivnosti. Jedino što se uočava su prije navedena anonimnost graditelja pojedinih projekata.

Slika 5 - lokacije arhitektonskih aktivnosti u 15. stoljeća⁵⁹

U 16. stoljeću je nekoliko praznina. Što se tiče 16. stoljeća primjećujemo dva duža perioda: period od 1515. do 1543. godine i onaj od 1560. do 1595. godine. U prvom tridesetogodišnjem

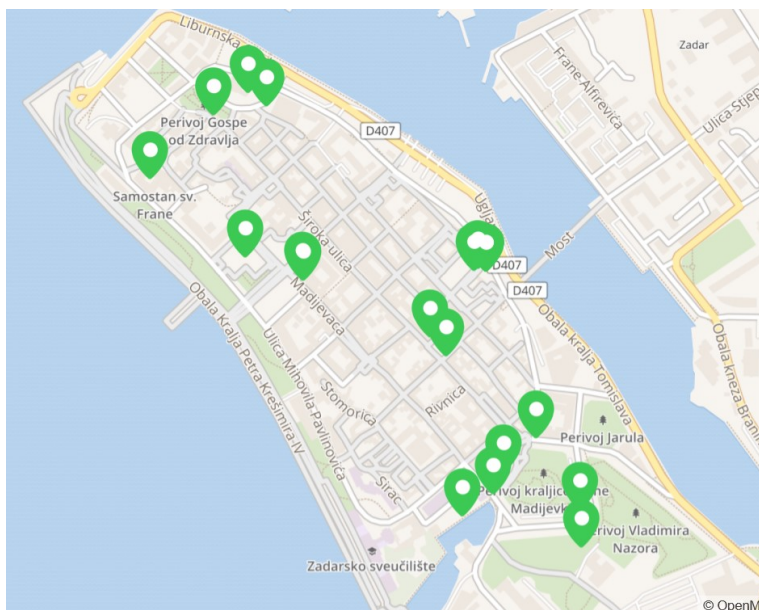
⁵⁷ I. Petricioli, 1966., str. 174.

⁵⁸ C. Fisković, 1959., str. 20.-26.

⁵⁹ Radi manjka historiografskih izvora, mnogi projekti privatnih narudžbi nisu uključeni u mapu.

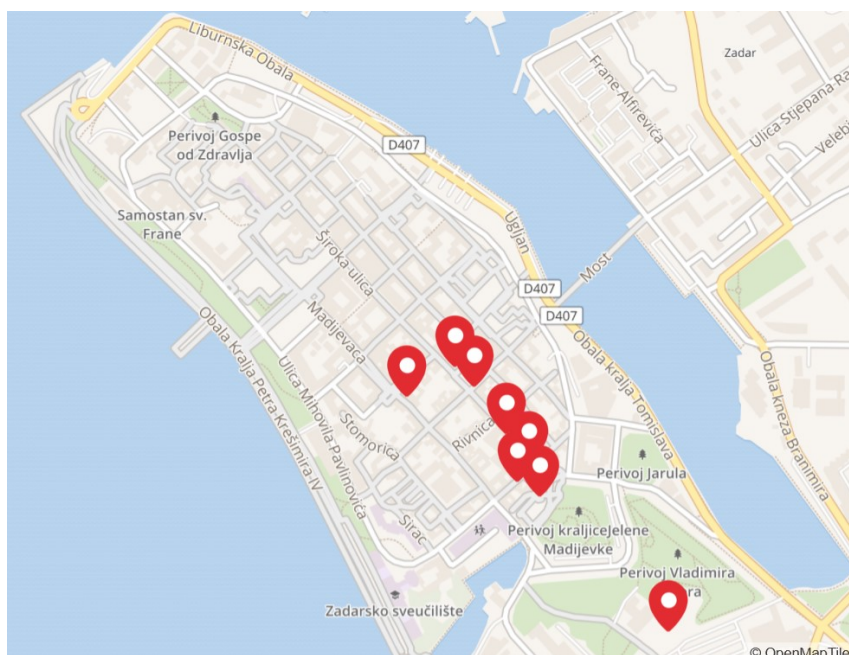
Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

razdoblju poznata su dva projekta – nadogradnja crkve. sv. Marije Male (1529-1535) i izgradnja Pontona (1537-1543), te u drugom realizacija velike cisterne/trg Pet bunara (1572-1576).

Slika 6 - lokacije arhitektonskih aktivnosti u 16. stoljeću

U 17. stoljeću Popisu bilježi najslabiju arhitektonsku aktivnost. U Popisu se tek 1638. spominju konkretni projekti koji se mogu povezati s određenim majstorom. Nekoliko je stavaka iz 40-ih godina dok se nešto više majstora pojavljuje krajem stoljeća.

Slika 7 - lokacije arhitektonskih aktivnosti u 17. stoljeću

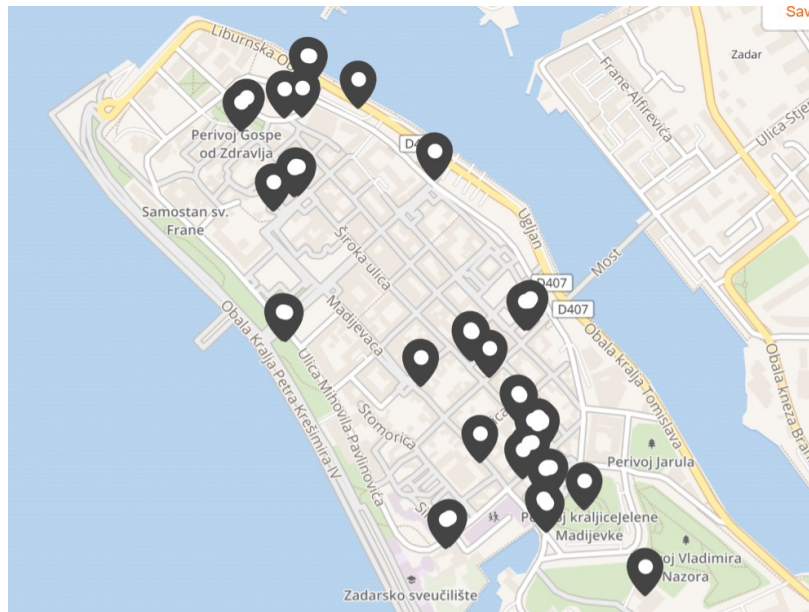
Amplitude u arhitektonskoj aktivnosti 16. i 17. stoljeća mogu se objasniti trima razlozima. Prvi jest povijesni kontekst - tursko-mletački ratovi, kontinuirani strah od provala, nemir na granici u zadarskom zaleđu rezultiraju demografskom, ekonomskom i gospodarskom oskudicom. Demografskim padom potreba za urbanističkim razvojem grada također pada, a ekonomske i gospodarske posljedice ratovanja onemogućavaju financijsku stabilnost. Dobro je dokumentiran fokus mletačke uprave u financiranje proširenja i nadogradnje fortifikacijskog sustava, no neki drugi javni projekti nisu od primarne važnosti. Dok 16. stoljeće dolazi nakon relativno sigurnog i prosperitetnog zadarskog perioda, 17. stoljeće je nastavlja na ratom pogođeno stoljeće, i tek će se 1699. godine okončati ratovi.

Drugi je razlog nedovoljno istraživanja fokusiranih na ova dva perioda. Stoga se ne može isključivo govoriti o arhitektonskim amplitudama, već onim historiografskim. Prije spomenuta Providurova palača je dokaz javne gradnje s početka 17. stoljeća, a gradnja Gospe od Kaštela traje od 1583. godine. Potom nadbiskupska palača (pregrađena u 19. stoljeću) je projekt čija gradnja traje kroz cijelu drugu polovicu 15. stoljeća.⁶⁰ A majstori s početka 15. stoljeća angažirani na pregradnji kuća Šimuna Begne i Kreše Civalelisa na jugoistočnoj strani Medulićeve ulice uz Kapetanovu palaču također nisu definirani.⁶¹

Dodatno iz slike 4 kojom se definira udio crkvenih, svjetovnih i privatnih naručitelja graditeljskih projekata vidljive su dvije očite manjkavosti u historiografiji. Kako je već objašnjeno tijekom 15. stoljeća, mletačka vlast gradi brojne javne ustanove i dijelove obrambenog sustava, u tablici se vidi da je broj državnih narudžbi iznimno nizak čime se dodatno dokazuje da su potrebna daljnja istraživanja te problematike. Nastavno tome, u Popisu za 18. stoljeće vidno prevladavaju državne narudžbe, čime se iako je to razdoblje jedno od najdetaljnije istraženih potvrđuje da je potreba za istraživanjem specifično privatnih narudžbi iznimno bitna, kako bi se upotpunilo razumijevanje arhitektonske aktivnosti prije 19. stoljeća.

⁶⁰ M. Pelc, 2007., str. 14.

⁶¹ T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 133.; M. Pelc, 2007., str. 123., 127.

Slika 8 - lokacije arhitektonskih aktivnosti u 18. stoljeću

Radi ovakvih historiografskih amplituda, u kontekstu ovoga rada usmjerenog na sakupljanje informacija o identitetu majstora i njima pridruženih projekata, nije moguće raditi zaključke oko oscilacija arhitektonskih aktivnosti.

Međutim, potvrđuje se potreba sistematizaciji znanstvenih istraživanja ove zahtjevne teme sa širokim vremenskim obujmom. Potvrđujući time sentiment autora djela *Zadar pod mletačkom upravom* i njihovom konstatacijom o parcijalnosti ove teme.

POPIS ATRIBUIRANIH AKTIVNOSTI ARHITEKATA U ZADRU

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
1	Paulus de Sulmon (Pavao iz Sulmone)	14	1398	kapele sv. Šimuna	S. Dokoza, 2015., str. 129. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 129.-130.	Dokoza spominje 1397, kamen temeljac postavljen 8. srpnja - Praga donosi zapis od 29.4. 1398	majstor		
2	Klesari Andrea i Stjepan	14	1398	kapela sv. Šimuna (sv. Marija Velika; srušena oko 1570.)	G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 131.	Manji radovi na kapeli	klesari	lapicida	plemić Crescio Ranieri de Varicassis
3	Luka Ivanov Gaje	14	1398	kapela sv. Barbare (u katedrali sv. Stošije)	C.Fisković, 1959., str. 14,15. + I. Petricioli, 1983., str. 23. + P. Vežić, 2018., str. 26-27.	21.11. - gotička kapela, služi za sakristiju katedrale; vjerojatno samo skicu nacрта su mu predložili zastupnici stolne crkve	svećenik; C.F. graditelj svećenik		plemić Crescio Ranieri de Varicassis
4	Grgur Bilšić	15	1400	popravak kuće plemića Antuna Butovana	C.Fisković, 1959., str. 64.	23.5.		marangonus	plemić Antun Butovan
5	Nucio Ucineli (Uzinelli) iz Ferma	15	1401	nastavak gradnje kapele sv. Šimuna (sv. Marija Velika)	C.Fisković, 1959., str. 36., 45. + I. Petricioli, 1966., str. 153. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 170., 171.-172., 200., 201., 203., 204. + A. Dudan, 1999., str. 210.	Nastavio je gradnju nakon Pavla iz Sermonte. Možda su mu pomoćnici bili Domenik pokojnog Gigliucia Paskova i Matiucij Gualterijev (oboje rodom iz Ferma), u 1405. radi sa domaćim majstorima (Dudan, lapicidi) Jurjem Markovim iz Ljube i Petrom Radmilovim Pozdančićem iz Šibenika. Vjerojatno nije ostavio veliki doprinos crkvi jer ju 70-ih nastavlja graditi Petar Brčić	protomajstor	protomagistro	prokurator crkve

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
6	Ivan Vučinić	15	1402	kuća plemića Ivana de Butadeisa	C.Fisković, 1959., str. 57.	26.12. podigao je u kući drveni balutar od dasaka i greda i pokrio ga je kupama te izradio stepenice i ormar; balutar je i vanjski dio kuće		marangonus	plemić Ivan de Butadeis
7	Mavro Gustić	15	1402	kuća Ivana Venturinića	C.Fisković, 1959., str. 57.	Kuća je od kamena je s dva poda sa vanjskim natkrivenim stepeništem i drugim balutorijem itd.	graditelj	magister marangonus	Ivan Venturinićev
8	Nikola Arbusjanić (Arbušanić) i Mavro Gusić	15	1402 - 1403	svod srednjeg broda crkve sv. Stjepana (sv. Šime)	C.Fisković, 1959., str. 41. + I. Petricioli, 1966., str. 155.	drveno presvođen središnji brod crkve poput onog na katedrali sa izrezbarenim lisnim konzolama	graditelj	magister marangonus	
9	Nikola Arbusjanić (Arbušanić)	15	1403	popravni na dvokatnici Markete Matafaris	C.Fisković, 1959., str. 42.	Učinio joj je podove, pokrio i postavio kamin i dimnjak		magister marangonus	Marketa Matafaris
10	Mavro Gustić	15	1403	renovacije kuće plemića Ludovika Matafarisa	C.Fisković, 1959., str. 57. i 58.	11.7. - ukrašeno je bilo pročelje ugaonim stupovima i zidnim vijencem u obliku svinutog užeta, postavio je i nova vrata i prozore; vjerojatno pregradio stariju romaničku kući	graditelj	magister marangonus	Ludoviko Matafaris
11	Mavro Gustić	15	1404	pregradnja kuće Šimuna Mirojeva Dandulića	C.Fisković, 1959., str. 58.	5.6. - do zidao je na starije zdanje dvokatnicu	graditelj	magister marangonus	Šimun Miroje Dandulić
12	Mavro Gustić	15	1404	pregradnja kuće Grgura Dumonjina	C.Fisković, 1959., str. 58.	2.11. - podignuo drvenu dvokatnicu na zidovima starije srušene kuće	graditelj	magister marangonus	Grgur Dumonjin

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
13	Ivan iz Sevilje	15	1404	prekrivanje krova katedrale sv. Stošije	I. Petricioli, 1966., str. 155.	Krov katedrale izgradio je Grgur Jurjev Bilšić 1388. godine a prekrio ga je Ivan iz Sevilje			prokurator crkve
14	Nikola Arbusjanić (Arbušanić) i Frano Disinić (Stravilo)	15	1405	pregradnja krova (svoda) crkve sv. Dominika (tada sv. Platona)	E. Hilje, 1993., str. 239. + C.Fisković, 1959., str. 42. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 196.-197.	Radi s Franom Disinićem (Stravilom), ugovor potpisan 26.11. - za 800 dukata "razotkrili Crkvu Sv. Platona, malo je podići i ponovo pokriti crijepom"	graditelj	magister marangonus	
15	Andrija Juričević	15	1408	rad na crkvi sv. Marije Velike	C.Fisković, 1959., str. 47.	Dubrovčanin, poduzeo neki rad na crkvi	klesar	lapidica	prokurator crkve
16	Toma Ostojin	15	1408	kuća Jurja Valkojevića iz Sukošana	C.Fisković, 1959., str. 57.	15.7.	protomajstor* ; imao je titulu "protomagister comunis Iadre" od 1401-1405	magister marangonus	Juraj Valkojević
17	Leonardo Mocenigo, Fantin Michael i Antonio Contareno	15	1409	Citadela	I. Petricioli, 1966., str. 174.	Imala je oblik nepravilnog četverokuta sa dvije kule na sjevernom uglu s kruništem; Trebala je biti izgrađena unutar postojećih zidina. Bila je brzo izgrađena jer se već 1414 spominje mogućnost njenog rušenja;	projektanti		
18	Juraj Markov iz Ljube	15	1411	kamena kuća Zoillus di Fera	C.Fisković, 1959., str. 57.	18.3. kamena kuća s dvije prostorije i četvrtastim prozorima	majstor	magister	Zoillus di Fera

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
19	Jakov Bertulocijev	15	1412	popravci na katedrali sv. Stošije	C.Fisković, 1959., str. 44. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 136.	Popravio je njezinu strehu, završni vijenac i izradio je pedeset noga kamena dugih 2 i 23 noge, a širokih 2 prsta. U zapisima Jacomellus de Venetiis	klesar	magister lapicida	nadbiskup Zadra Luca Turriani da Fermo
20	Grgur Sturičić, Alegreto Colostorto „Krivoglav“, Ivan pok. Vučine i Juraj Cvitanov	15	1412-1413	nadogradnja katedrale sv. Stošije	T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 134.	24. 8. – trebali su pokriti bočne lađe katedrale i izraditi im drveni kasetirani strop		magister marangonus	
21	Toma Ostojin	15	1412	popravak krova crkve sv. Krševana	C.Fisković, 1959., str. 46.	Cijeli krov nanovo prekrpio kupama	protomajstor* ; imao je titulu "protomagister comunis Iadre" od 1401-1405		
22	klesar Juraj	15	1412	kapela u crkvi sv. Krševana	C.Fisković, 1959., str. 46. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 137.	5.11. - kapela iznad jednog oltara u crkvi - *vjerojatno je ovaj klesar Juraj baš Juraj Markov koji kleše uz Nucija za crkvu sv. Marije Velike	klesar	magister lapicida	Donat sin Milchi Becarija iz Zadra
23	Nikola Arbušjanić (Arbušanić)	15	1413	popravak dviju kuća kod crkve sv. Stjepana (sv. Šime)	E. Hilje, 1993., str. 241.	17.11 - dobio 300 dukata od Damjana Cipriana	protomajstor* ; imao je titulu "protomagister comunis Iadre" od 1406-1409		Damjan Ciprian
24	Juraj Vukojević	15	1413	sagradio je crkvicu za gubavce	C.Fisković, 1959., str. 44.	Crkvice za gubavce iz skloništa van grada s dvoja vrata i jednim prozorom, zvonikom i oltarom u presvođenoj apsidi	zidar	magister marangonus	Kosa (Koža) de Begna

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
25	Nikola Arbusjanić (Arbušanić)	15	1414	gradnja nekog svoda u crkvi sv. Katarine	E. Hilje, 1993., str. 241. + C. Fisković, 1959., str. 42. + T. Ruakar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 136.	12.3. - "obvezuje trgovcu tkaninama Nikoli Mihovilovu izraditi neki svod u Crkvi Sv. Katarine, po uzoru na onaj u Crkvi. Sv. Krševana, te izraditi dva anđela, u roku od dva mjeseca" + Fisković dodaje "učinio je luk u novoizgrađenom zidu" dodatke i da je Franul Stravilo ispod luka isklesao neki kip sa kadionikom u ruci		magister marangonus	
26	Nikola Arbusjanić (Arbušanić)	15	1418	popravak zvonika crkve sv. Marije Velike	E. Hilje, 1993., str. 241. + C. Fisković, 1959., str. 42. + I. Petricioli, 2005., str. 160. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 142.-143.	8.2. - "obvezuje se Šimunu Detricu, zastupniku kapele Sv. Šime, popraviti zvonik Crkve Sv. Marije Svećeničke, za 60 dukata" (također zvana i Sv. Šimuna - kod gradske tržnice u zlatarskoj)	protomajstor* ; imao je titulu "protomagister comunis Iadre" od 1406-1409	magister marangonus	zastupnik crkve Šimun Detriko
27	Frano Disinić Stravilo	15	1421	klaustar Nevine dječice samostan sv. Frane	G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 147.-148. + T. Ruakar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 136. + P. Vežić, 2018., str. 33.	4.4. rad na klaustaru samostana. Od Lombardina de Sope prima plaću - čini se (nagađa se) da ta obvezna nikada nije bila ispunjena	graditelj, majstor	marangonus	franjevci

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
28	Vidul Ivanov	15	1423	novi zvonik crkve sv. Marije Velike(ili sv. Šimuna)	E. Hilje, 2005., str. 151.-152., 177.-178. + C. Fisković, 1959., str. 42., 69. + I. Petricioli, 1966., str. 153.; 2005., str. 160. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 151.-152., 154.-155., 162., 163., 231.-232., 260.-261.	28.3. Nedovršen - ali započet i Nikola Arbusjanić se javlja kao svjedok za ovaj ugovor "Tada se Vidul obvezao Šimunu Detriko, zastupniku crkve sv. Marije Svećeničke, to jest kapele sv. Šimuna, sagraditi zvonik uz rečenu crkvu." Kasnije se opet Nikola javlja s njim dvije godine da s njim dovrši zvonik koji nije dovršen; 1439. na vrh zvonika postavio 6 kipova po čemu je bio raskošniji od ostalih primorskih zvonika tog tipa, tada je postavio i zvona; po projektu na svakoj od 3 etaže zvonika trebale su biti postavljene 4 bifore	graditelj	magister marangonus	zastupnik crkve Šimun Detriko
29	Nikola Grgurov Bilšić (Bašić) i Ivan Ratkov Ratkojević	15	1426	lazaret - sklonište za gubavce	M.Pelc, 2007. str. 112. + I. Petricioli, 1966., str. 180. + C.Fisković, 1959., str. 66. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 156.-157.	7.10. - Sin Grgura; proširenje skloništa za gubavce izgrađen van grada u 14. stoljeću; veće proširenje ili popravak bolnice zbog izgradnje natkrivenih 22 čelije u zajedničkom sklopu i 4 dimnjaka. Jedna polovina čelija je morala biti okrenuta na jug, a druga na sjever. Također su morali izgraditi 4 dimnjaka. - Praga za razliku od Fiskovića Ivana Ratkojevića naziva Giovanni fu Allegretto	graditelj	magister marangonus	

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
30	Vidul Ivanov	15	1432	Kapela sv. Šimuna (sv. Marija Velika; srušena oko 1570.)	E. Hilje, 2005., str. 153.-160. + C. Fisković, 1959., str. 47., 69. + I. Petricioli, 1966., str. 153.	9.4. - naznačen kao "graditelj te kapele" - 1439 također isplata za mnogo različitih poslova i ne samo graditeljskih zbog čega se vjeruje da je bio zaposlen ne samo kao graditelj već kao organizator radova + izradio na crkvi okrugle prozore, dvoje vrata i prozori u sakristiji; gotički svod od 6 križnih traveja	graditelj; imao je titulu protomajstora od 1431-1447	magister marangonus	prokurator crkve
31	Vidul Ivanov	15	1432	Rad na sakristiji i reflektoriju samostana Sv. Frane	E. Hilje, 2005., str. 154. + C. Fisković, 1959., str. 70., 71. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 163.	2.12. - rad po ugovoru; također 1438. isplaćeno mu je 6 dukata za neke radove - Praga navodi da je rezbarske radove odradio Pietro de Riboldi iz Milana	drvodjelac; imao je titulu protomajstora od 1431-1447	magister marangonus	
32	Vidul Ivanov	15	1433	Neki radovi na kući zadarskog krojača Grgura Scardona	C. Fisković, 1959., str. 71.		majstor; imao je titulu protomajstora od 1431-1447	magister marangonus	Grgur Scardona
33	Vidul Ivanov	15	1433	Neki radovi na kući Bartula de Annobonisa	C. Fisković, 1959., str. 71. + E. Hilje, 2005., str. 155.		majstor; imao je titulu protomajstora od 1431-1447	magister marangonus	Bartul de Annobonis
34	Vidul Ivanov	15	1434	Svod crkva sv. Nikole	E. Hilje, 2005., str. 156. + C. Fisković, 1959., str. 71.	Isplaćeno mu 40 dukata za izgradnju svoda crkve klarisa	majstor; imao je titulu protomajstora od 1431-1447	magister marangonus	klarise

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
35	Vuk Slavogostov	15	1434	pekarna sa pekarskim stanom plemića Damjana Benja	C.Fisković, 1959., str. 62.	Nalazila se kraj nekadašnje crkve sv. Spasitelja (Antuna opata -srušena)		magister marangonus	plemić Damjan Benja
36	Petar de Cressavis	15	1434	restauracija rimskog luka Porta Marina	I. Petricioli, 1966., str. 147. + V. Brunelli, 1913., str. 127.; G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 167. + A. Dudan, 1999., str. 21. + T. Ruakar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., 282.	13.11. - restauracija rimskog luka kod crkve sv. Krševana kojega spominje petnaesto stoljetni arheolog Ciriaco Piezzocoli, Cresiavo po svom trošku restaurira luk; vratio mu stariji antički oblik i sjaj; 1573. se grade nova vrata u slavu bitke kod Lepantao o čemu piše Raukar			opat Petar de Cressavis
37	Vidul Ivanov	15	1437	rad na episkopalnom kompleksu i katedrali	E. Hilje, 2005., str. 158.	Za vrijeme nadbiskupa Lovra Veniera, oko 280 dukata vrijednost obnove	majstor; imao je titulu protomajstora od 1431-1447	magister marangonus	nadbiskup Lovro Venier
38	Nikola Grgurov Bilšić (Bašić)	15	1438	popravak krova crkve sv. Marije (Male)	C.Fisković, 1959., str. 66.	Popravak svoda crkve radi potrebe za otkrivanjem djela krova pri restauraciji zvonika	graditelj	magister marangonus	benediktinke

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
39	Nikola Grgurov Bilšić (Bašić)	15	1438-1453	zvonik crkve sv. Marije (Male)	M.Pelc, 2007. str. 191. + C. Fisković, 1959., str. 66. i 67. + I. Petricioli, 1966., str. 153. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 223., 225.-228., 231., 235., 238., 264.-265.	postojala u 10 st., 1065. podignut zvonik sa natpisom kralja Kolomana, zbog dotrajalosti zvonik srušen do prve etaže i rekonstruiran u gotovo istom obliku - Emil Hilje kaže da se on zvao Nikola Grgurov Bilšić u tekstu iz 1996 na 71 str; jedine promjene koje je mogao napraviti su neotvaranje prozora na trećoj etaži i sužavanje vrha tornja po vlastitoj odluci. Prvi poznati restauratorski zahvat u Hrvatskoj povijesti umjetnosti. - za razliku od Fiskvića Praga navodi kao prvi zapis ovog projekta dokument iz 25.10. 1439 u kojem se također navodi Nikolin rad na zvoniku i njegova rekonstrukcija tj restauracija na "originalno stanje" - kasnije dodaje dokumente iz 1440, 1441 itd.	graditelj	magister marangonus	benediktinke - nadbiskup Lorenzo Venier
40	Vidul Ivanov	15	1439	promjena krova crkva sv. Frane	E. Hilje, 2005., str. 160. + C.Fisković, 1959., str. 71.	2.12 - u roku od 6 mjeseci	majstor; imao je titulu protomajstora od 1431-1447	magister marangonus	
41	Ivan Vladislavov i Marko iz Troje	15	1439	kamen za mogući prostrani ili trijem samostanskog klaustara sv. Krševana	C.Fisković, 1959., str. 59. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 222.-223.	Kamen za mogući prostrani ili trijem samostanskog klaustara sv. Krševana; za opata samostana Petra de Cressavisa	klesar	magister lapicida	opat Petar de Cressavis

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
42	Vuk Slavogostov	15	1441	rad na "školi" kapeli sv. Šimuna	E. Hilje, 2005., str. 161.-162. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 227.	Popravlak i pokrivanje "škole" koja je jugozapadno od crkve, uklanjanje propovjedaonice i njenih stuba te popločenje poda na mjestu gdje je stajala. Praga donosi zapis od 22.10.	drvodjelac	marangonus	prokurator crkve
43	Vuk Slavogostov	15	1442	renovacija kuće plemića Ivana Dujmova de Grisogonisa	C.Fisković, 1959., str. 57.	11.6. popravci na kamenoj kući	graditelj	magister marangonus	Ivan Dujmov de Grisogonis
44	Juraj Dalmatinac	15	1444-1449	velika pregrada crkve sv. Frane tj. podium na mjestu pretpostavljene ranije pregrade	I.Petricioli, 1979., str. 187.; 1983., str. 40. + C. Fisković, str. 1959., str. 50. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 36.-38. + E. Hilje, 2007., str. 96., 97. + P. Vežić, 2018., str. 26.	pregradu radi; "tri velike niše okružene stupovljem s glavicama i stopama, lisnatim i drugim kasnogotičkim ukrasima" C. Fisković; potpuno nestalo - Praga specifično navodi riječi tri kapele vjerojatno referencirajući se na navedenu pregradu s tri niše, navodi dokumente iz 1444 i 1445; po dokumentu iz 1444. pretpostavlja se da je Marko iz Troje radio na pripremi kamena za Jurja Dalmatinca, pretpostavka je da je tada već Andrija Aleši radio na pripremanju kamena. Marko iz Troje je bio njegov učitelj.	klesar	protomagister lapicida	franjevci
45	Juraj Lukačević zvan Zavaliska	15	1444	sedam jednokatnica	C.Fisković, 1959., str. 58. + I. Petricioli, 1966., str. 155.	Sedam jednokatnica u dvorištu crkve sv. Trojice (sv. Donata); na tom mjestu su srušili sedam manjih kuća da bi se sagradile jednokatnice; taj rad predstavljanja manji urbanistički zahvata u gradu	graditelj		

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
46	Marino Sanudo	15	1444 - 1446	izgradnja mosta kod Foše	G. Sabalich, 1897., str. 225.	Marino Sanudo je od 1444 do 1446 bio kapetan Zadra kada je bio zadužen za izgradnju pokretnog mosta ko Foše; 1409 su Mlečani prokopali jarak Fošu radi zaštite tvrđave	kapetan Zadra		mletačka vlast
47	Martin Stravilić, Juraj Jurević i Toma Veselić	15	1445	zgrada u sklopu samostana sv. Katarina	C.Fisković, 1959., str. 58.	2.5. - nepoznata zgrada u sklopu benediktinskog samostana	graditelj	magister marangonus	prokurator samostana
48	Vuk Slavogostov	15	1449	dorada kuće Jakova Luparela	C.Fisković, 1959., str. 57.	4.5. kuća s balutarom u Zlatarskoj ulici - Vuk je srušio zid kuće, te ga je ponovno zazidao otvorivši ga novim prozorima	graditelj	magister marangonus	Jakov Luparel
49	Juraj Lukačević zvan Zavaliska	15	1449	kuće u vlasništvu benediktinskog samostana sv. Kruševana	C.Fisković, 1959., str. 58.		graditelj		benediktinci samostana sv. Krševana
50	Juraj Lukačević zvan Zavaliska	15	1450	kuća Nikole Cocarija	C.Fisković, 1959., str. 58.	Kuća od drva i kamena sagrađena kraj "Narodnog trga u ulici sv. Mihajla*"; kuća s četvrtastim prozorima i vratima s kamenim okvirom i drvenim balaturom, također je ožbukao unutarnje zidove soba, sagradio peć, zidni ormar i popravio stepenice	graditelj		Nikola Cocarij
51	Nikola Vidulić	15	1451	pregradnja palače Nikole Arimonda	C.Fisković, 1959., str. 73. i 74.	Pregradnja palače paškog plemića Nikole Arimonda nastanjenog u Zadru. Popravci na portalu i dodao mu grb, zazidao stare i razmjestio nove pročeljne prozore i itd.	graditelj	magister marangonus	plemić Nikola Arimondo

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
52	Juraj Dalmatinac i Andrija Aleši	15	1452	dio franjevačkog samostana sv. Franje	C.Fisković, 1959., str. 51. + E. Hilje, 2007., str. 97.	Ovi dijelovi su, kao i tri niše koje je gradio za crkvu, također nestali ali se iz ugovora iz 1452. između Dalmatinca i Alešija zna da je Dalmatinac ugovorio s njim da za samostan ima isklesati "glavice nalik na najljepše od onik "quod ipse magister Georgius laborari fecit un conventu fratrum minorum Jadrae". Fisković kaže dodatno da Kolendić pretpostavlja da bi to mogle biti i neke glavice klaustra	klesar		franjevci
53	Šimun Bilšić	15	1452	radovi u hospitalu sv. Jakova	C.Fisković, 1959., str. 65. + I. Petricioli, 1966., str. 168.	Sin Grgura Bilšića; po narudžbi donatora Mrganića radi cisternu za hospital pred katedrale	protomajstor ; imao titulu protomajstor a 1452-1463	protomagister marangonus	Grgur Mrganić
54	Šimun Bilšić	15	1455	crkva sv. Bernardina sa sklopom hospitala trećoretkinja sv. Franje	C.Fisković, 1959., str. 65. + I. Petricioli, 1966., str. 154.	Šimun kao izvršitelj oporuke Lucije Frana Merlina obvezuje se sagraditi hospital trećoretkinja sv. Franje i crkvu sv. Bernardine nasuprot crkve sv. Marije; sam je zidao na projektu	protomajstor ; imao titulu protomajstor a 1452-1463	protomagister marangonus	Lucije Fran Merlin
55	Franjo i Juraj Vidulić	15	1459	radovi na kapeli sv. Šimuna	E. Hilje, 2005., str. 172. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 268.-269.	8.4.		marangonus	prokurator crkve

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
56	Nikola Vidulić	15	1463	zvonik crkve sv. Marije Velike (sv. Šimuna) i radovi na crkvi	E. Hilje, 2005., str. 170. + C. Fisković, 1959., str. 70. + I. Petricioli, 2005., str. 160. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 272.	20.4. - zaprima 390 libara - Sin Vidula - radi na očevim projektima (tada već pokojni) na pokrivanju zvonika i na samoj crkvi; nedovršeno; ne zna se je li Nikola išta učinio sa dovršetkom krovne piramide ili je možda postavio samo neki privremeni krov jer još 1486. zvonik nema završnu piramidu	majstor	magister marangonus	prokurator crkve
57	Petar iz Ljube	15	1467	kuća plemića Marina Sope	C.Fisković, 1959., str. 58., 59.	14.3. - zidao jednokatnicu na dvije vode (krov)	graditelj	magister marangonus	plemić Marin Sope
58	Mihajlo Vladislavov	15	1468	prozori kuće Petra a Criminalibusa	C.Fisković, 1959., str. 60.	7.3. - pet gotičkih prozora od kojih su dva bila ukrašena obiteljskim grbom i okruženi zupcima, dok su ostali bili jednostavni prozori; kamenom s Dugog otoka	klesar	magister lapicida	Petar a Criminalibus
59	Nikola Firentinac i Andrija Aleši	15	1472	podprozornik palače Ghirardini	M.Pelc, 2007. str. 120.-121. + L.Borić, 2013., str. 50. + K. Prijatelj, 1961, str. 229. + C.Fisković, 1961., str. 62.; 1959., str. 54. + I. Petricioli, 1966., str. 159.; 1983., str. 61.	podprozorniku Ghirardinijeve kuće, nad kojim je izraziti kasnogotički prozor, ima u plastičnosti, obliku štita grba i raščlanjenom gornjem profilu nekih gotičkih tragova, + potječe iz romaničkog doba sa velikom kasnogotičkom monoforom ispod koje je umetnuti reljef s dva puta - radionica Nikole Firentinca + po Boriću su na tome radili Andrija Aleši i Firentinac; Fisković se također slaže sa analizom da su oba majstora radila na ovim prozorskim menzolama Arresa: don Ive Prodana 1	klesar		obitelj Ghirardini

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
60	Petar Berčić (Brčić)	15	1472-1478	crkva sv. Marije Velike	M.Pelc, 2007. str. 203. + C. Fisković, 1959., str. 47. + I. Petricioli, 1966., str. 160. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 277., 280., 281., 282., 283., 284., A. Dudan, 1999., str. 262. + E. Hilje, 2007., str. 100.-101.	porušena crkva - Šibenčanin iz kruga Jurja Dalmatinca - obnovio je pročelje crkve, a pri izradi nacрта mu pomogao Vittore Crivelli mletački slikar + u sredini novog pročelja od bračkog kamena projektirao je rozetu, a strane pročelja su uokvireni polupilastri sa baldahinima i lisnati vijenci (dijelovi toga se još vide); motive koje je preuzeo od Jurja Dalmatinca su plitke niše sa završnom školjkom, lagano udubljeni četverolisti nalik na one Jurjeve iz splitske Arnirove kapele, polukugle, četvrtaste uokvirene pločice i baldahin za kip. Ti motivi nisu cjelovito ni povezano oblikovani itd.	majstor	lapicida	nadbiskup Zadra Maffeo Vallarossa
61	Franjo i Juraj Vidulić	15	1473	samostan sv. Frana	E. Hilje, 2005., str. 173., 189. + I. Petricioli, 1966., str. 167.	24.7.		marangonus	prokurator samostana sv. Frane
62	Nikola Firentinac	15	1477 (nakon)	palača Pasini	K. Prijatelj, 1961., str. 229. + M. Pelc, 2007., str. 135. + L. Borić, 2014., str. 262. + C. Fisković, 1961., str. 62. + I. Petricioli, 1966., str. 159.; 2005., str. 165.	Prijatelj: dok je podprozornik Pasinijeve kuće izrazito renesansnog karaktera u blažoj kompoziciji anđela, renesansnom obliku grba i jednostavnijem gornjem profilu; on spominje godinu 1477. Pelc: razrušena u 2.sv. ratu, preostao okrunjeni feston sa puttima koji se također pripisuje Nikoli, sličan kao na palači Ghirardini. Borić: uništen, "zadarski prozor"	klesar		obitelj Pasini

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
63	Nikola Firentinac	15	1480 cca	kapela sv. Križa (crkva sv. Frane)	C. Fisković, 1961., str. 65. + I. Petricioli, 1983., str. 38.	Ploča vrh renesansne kapele sv. Križa koju je u zadarskoj franjevačkoj crkvi podigla plemićka obitelj Detrico oko 1480. godine,	klesar		
64	Tomo iz Faence i Bon iz Milana	15	1482	prozori na sv. Krševanu	C.Fisković, 1959., str. 38. + I. Petricioli, 2005., str. 162.	28. 9. - cijena rada 150 dukata; strani klesari - klešu 6 prozora u vjerojatno u renesansnom stilu za Benediktinski samostan sv. Krševana; radove počinje samostalno Tomo, ali radi kašnjenja samostalno ugovara pomoć od Bona iz Milana 1483. godine i dijeli zaradu s njim	klesar	lapicida	opat Deodat Venier
65	Alegreto Veliki	15	1482	kuće trgovca Antuna Venturinova	C.Fisković, 1959., str. 59.	Radio na kućama trgovca u središtu grada	protomajstor ; imao titulu protomajstora od 1484-1495		trgovac Antun Venturinov
66	Tomo iz Faence i Bon iz Milana	15	1482 - 1483	Benediktinski samostanski klaustar sv. Krševana	C.Fisković, 1959., str. 38. + P. Vežić, 1990., str. 157., 158.	28.9. - opat Deodat Venier od Tome iz Faence naručuje 6 kamenih okvira reprezentativnih prozora; kasnije 1483 godine on i Bon iz Milana sklapaju ugovor o dovršetku ovog posla. moguće je da na ovom projektu rade s Ivanom Firentincem	klesar	lapicida	opat Deodat Venier
67	Jakov Vidulić	15	1484	tri kućice s dućanima za plemića Nikolu Bojkova	C.Fisković, 1959., str. 75.	Tri kućice s dućanima za ninskog plemića Nikolu Bojkova koji boravi u Zadru	graditelj		plemić Nikola Bojkov

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
68	Nikola Firentinac	15	1485	prozori na sv. Krševanu	K. Prijatelj, 1961, str. 227. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 288.-289.	Prijatelj govori o 1486. god. - nisu sačuvani - radi samo prozore, kolovoz - do kraja godine postaviti, 134 dukata, napraviti po prijašnje nacrtanim crtežima (Firentinčevim) . Deodat Venier, opat benediktinskog samostana sv. Krševana zadužen za alat za podizanje kamenih ploča, za vapno pomiješano sa pijeskom i za izradu unutarnjeg zida - Praga iznosi zapis od 14.10. 1485	klesar	lapicida	opat Deodat Venier
69	Daniel Ivanov, Petar Manzin i Ivan Ciklič	15	1485	zvonik crkve sv. Krševana	C. Fisković, 1959., str. 50. + I. Petricioli, 2005., str. 163.	Projekt izgradnje zvonika tada počinje, ali oni su samo pripremili temeljno kamenje zvonika	klesar	magister lapicida	opat Deodat Venier

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
70	Marko Andrijić i Nikola Alegretov	15	1486	obnova pročelja, prozori (monofora) palače Nassis	M. Pelc, 2007. str. 121. + L. Borić, 2014., str. 260. + I. Petricioli, 2005., str. 168., 169. + E. Hilje, 1997., str. 115. + P. Vežić, 2016., str. 199. + S. Sorić, 2017., str. 148.	Reprezentativna troetažna, pregradnja ranije srednjovjekovne. Potprozornik renesansni majstor Marko Andrijić sa Korčule, zajedno sa Nikolom Alegrettijem radi u Zadru - atrij gdje se miješaju kasno gotički i renesansni oblici; Borić smatra da je Andrijevićeva botega (radionica) a i o on sam zadužena za izgradnju monofore krajem 15.st (čak se spominje godina 1492 kada s Paga šalje neke radove u ZD) ali povezuje cijelu pregradnju palače sa radionicom; Petricioli navodi da je zasigurno ili sam Andrijić radio monofore ili je Nikola po Markovim nacrtima ADRESA: ulica Špire Brusine 11	majstor		obitelj Nassis
71	Petar Meštrović	15	1487 - 1488	ulazna vrata all'antica zvonika sv. Krševana	I. Petricioli, 2005., str. 165.	splitski kipar	kipar		opat Deodot Venier
72	Petar Meštrović	15	1489	prozori palače Borelli (Soppe-Fozza-Borelli)	C.Fisković, 1959., str. 60.	Tri prozora s renesansnim podprozorcima, jedan ukrašen sa sharpijama (sirene i orolavovima), drugi s ovanjskim i treći s konjskim glavama; slični onima na pročelju i u dvorištu nadbiskupske palače; zatim prozorčić studija i triforu poput one na kući Donata Pasinija međutim s grbom Sope na donjoj konzoli poput trifore na kući Damjana Ciprijanova ADRESA: ulica Špire Brusine 9	klesar	magister lapicida	plemić Saladin Sope

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
73	radionica Marka Andrijića	15	1491	zdenac u atriju Kneževe palače	L. Borić, 2014., str. 264.	Pripisuje se radionici Marka Andrijića			
74	radionica Marka Andrijića	15	1491	krunu zdenca u unutarnjem dvorištu Kneževe palače	L. Borić, 2014., str. 262.-264.	Kruna je kružnog tipa koje u gornjem dijelu završen klasičnom profilacijom uvijene vrhove ugaonih listova i obrazac izveden iz forme kapitela, od sredine 14 do sredine 16. st. ...			
75	Alegreto (Alegreto Veliki)	15	1498	zvonik sv. Krševana	M.Pelc, 2007., str. 263.-264. + I.Petricioli, 1992./1993., str. 219.; 2005., str. 164. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 296.-297.	Pelc spominje 1495. godinu kao početak gradnje; započet i nedovršen, planiran od 1485, samo dvije etaže dovršene, Petar Meštrović radi ulazna vrata all'antica; po ugovoru iz 6.7.1498. sa Alegretom otkriveno je da raniji majstori nisu započeli rad na izgradnji već su samo pripremili temeljni kamen za gradnju.; zvonik je u visinu vijenca trebao biti širok 16 stopa po strani, a kamen obrađen poput onog sa zvonika katedrale sv. Stošije; Alegretno se po svom trošku obvezuje izraditi vijenac na 11 stopa visine.; cijena radova 200 dukata	protomajstor ; imao titulu protomajstor a od 1484-1495	protomagister marangonorum	opat Bernard Rubeus (de Rossis)
76	Nikola Firentinac	15	???	luneta na palači i portal palače da Ponte	C. Fisković, 1961., str.65. + I. Petricioli, 1966., str. 159., 160.	Portal palače da Ponte s Firentinčevom lunetom u Zadru (razrušena u bombardiranju) , polovicu 15.st - Petricioli spominje i portal palače	klesar		

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
77	Andrija Aleši	15	???	doprozornici palače Grisogono-Vovo	M.Pelc, 2007. str. 123. + C. Fisković, 1959., str. 55.	sačuvan atrij gdje se miješaju kasnogotički i renesansni oblici; doprozornici na palači su pripisuju Andrije Alešija ADRESA: ulica Ilije Smiljanića 3	klesar		
78	Andrija Aleši	15	???	doprozornici palače Fanfogna	C.Fisković, 1959., str. 55. + I. Petricioli, 1966., str. 158.	vidljivi Alešijevi elementi na doprozornicima - školjka na doprozornicima; ADRESA: Ulica dalmatinskog sabora 7	klesar		
79	Šimun Bilšić	15	???	u privatnim kućama zdence	C.Fisković, 1959., str. 65.	bez obveze da izradi krune zdenaca po čemu se zaključuje da je primarno bio graditelj većih gradnji	protomajstor	protomagister marangonus	
80	Jakov Vidulić i Grgur Jurjev Bilšić	15	???	radovi na samostanu sv. Franje	C.Fisković, 1959., str. 75.	neki radovi na samostanu	graditelj		
81	Jakov Vidulić i Grgur Jurjev Bilšić	15	???	radovi na kući Filipe udovice Bojka Vladislavova	C.Fisković, 1959., str. 75.		graditelj		Filipa udovica Bojka Vladislavova
82	Jakov Vidulić i Grgur Jurjev Bilšić	15	???	neke kuće pored Vrata klaonice	C.Fisković, 1959., str. 75.		graditelj		
83	Bartolomej iz Dubrovnika i Tomaž Hrbok	16	1501	zvonik crkve sv. Marije Velike	I. Petricioli, 2005., str. 160., 161. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 297.-298.	zastupnici crkve s njima ugovaraju radove na zvoniku; radi duljine trajanja radova stariji radovi od početka gradnje su već dotrajali tako da se moraju popraviti; najviši vijenac je bilo potrebno zamijeniti novim, te jugoistočni ugao je trebalo popraviti. Hrbok je bio zadarski graditelj; nepoznato je je li su dovršili ugovorene radove ili ne.	kipar (B) i graditelj (T.H.)		zastupnici crkvene uprave plemići Jakov de Pechiaro i Franjo Galellis

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
84	Ivan Krelić	16	1504	zvonik crkve sv. Marije Velike (sv. Šimuna)	C.Fisković, 1959., str. 27., 70.; 1956., str. 122. + I. Petricioli, 2005., str. 161. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 299.	25.10. - dovršetak zvonika i postavljanje piramide na vrh; šibenski graditelj; radove je trebao ocijeniti "Petar iz Splita" tj. Petar Meštrović (i privatno radi za Soppea)	graditelj		zastupnici crkvene uprave plemići Saladin Soppe i Jakov Galellis
85	Franjo i Nikola Španić; Nikola Bilšić i Ivan iz Kotora	16	1506	kapela sv. Roka (kod sv. Marije Velike)	I. Petricioli, 2005., str. 169.	Po ovom ugovoru kipari braća Franji i Nikola sklapaju ugovor s graditeljima Nikolom Bilšičem i njegovim suradnikom Ivanom iz Kotora vezanim uz gradnju ove kapele	kipar (F. i N.Š); graditelj (N.B. i I.)		
86	Ivan iz Kotora i Nikola Bilšić (Bašić)	16	1507	dovršetak piramide zvonika crkve sv. Marije Velike	I. Petricioli, 1992./1993., str. 224.; 2005., str. 161. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 304.	21. 4. - Izrada osmerokutnog olovnog krova zvonika prema datom modelu	majstor/stolar		zastupnici crkve
87	Martin Filipović i Nikola Španić	16	1507-1508	obnova crkve sv. Marija (Male)	M.Pelc, 2007. str. 191.-192. + L.Borić, 2015., str. 47. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 306.	voditelj obnove je bio Zadranin Filipović kao projektant i Korčulanin Nikola Španić kao klesar (lapidida) - Praga stoga navodi zapis od 13.3. 1508. , tu Praga ne navodi Španića	M.F projektant/ costruttore; N.Š. klesar		
88	Nikola Alegretti, Marko Radinić (Radinović) i Nikola Španić	16	1508	kapela sv. Roka (uz crkvu sv. Marije Velike)	M.Pelc, 2007. str. 203. + I. Petricioli, 1966., str. 16; 2005., str. 169. + C. Fisković, 1956., str. 124. + G. Praga, ur. M. Walcher, 2005., str. 301.	12.9. spominju se na ugovoru o klesanju unutarnjih kamenih elemenata; Podigli su naime tri renesansne arkade na dva ugaona polupilastra i dva pilastra, presvodili	graditelj	lapidida	

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
89	Antica Vitov Splicićanin	16	1515	kapela sv. Roka (uz crkvu sv. Marije Velike)	M.Pelc, 2007. str. 203. + C. Fisković, 1956., str. 124.	on tada radi na crkvi	majstor		
90	Ivan Vitačić i Dujam Rudičić	16	1529 - 1535	produžetak crkve sv. Marije benediktinske (male)	I. Petricioli, 1966., str. 160. + M.Pelc, 2007. str. 191.-192. + L.Borić, 2015., str. 47. + C. Fisković, 1959., str. 27.	splitski graditelji Vitačić i Rudačić produžuju crkvu te izradili novu fasadu i obložili jugozapadni bočni zid novim kamenom	majstor		
91	Michele Sanmicheli i Giangirolamo Sanmicheli	16	1537 - 1543	Ponton (bastion Grimani)	M.Pelc, 2007. str. 28. + A. Žmegač, 2003., 113., 114. + T. Ruakar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 277.	Ponton povezan dvjema cortinama sa sjevernim i južnim polubastionom gradskih bedema; Žmegač Micheleu pripisuje osnovni tok bedema s rasporedom bastiona, dok za Giangirolama tvrdi da je Ponton njegova zamisao ; prema izvješćima mletačkih funkcionera izgradnja Pontona kreće već 1537. godine.	arhitekt		
92	Michele Sanmicheli i Giangirolamo Sanmicheli	16	1543	Kopnena vrata - Porta Terraferma	M.Pelc, 2007. str. 28. + A. Žmegač, 2003., 113., 114. + G. Sabalich, 1897., str 220.-224.	Ponton povezan dvjema cortinama sa S i J polubastionom gradskih bedema - Kopnena vrata dovršena 1543, potječu od rimskog slavoluka, u rustici, dekoraciji odradi zida, pilastrima očituje se maniristički rječnik; Michele u se pripisuje isključivo nacrt, dok je Giangirolamo zaslužan za izvedu; Žmegač mišljenje potvrđuje radi korištenja opeke koju je Giangirolamo znao koristiti naspram Michelea (strani uvoz)	arhitekt		

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
93	Michele Sanmicheli i Giangirolamo Sanmicheli	16	1548	prva cortina/zidno platno	T. Ruakar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 278	izgrađena cortina između Pontona i Citadele. Giangirolamo zadužen za izvedbu,	arhitekt		
94	Michele Sanmicheli i Giangirolamo Sanmicheli	16	1555 (oko)	druga cortina/zidno platno	T. Ruakar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 278.	izgrađena cortina od Pontona do istočnog ugla grada (do arsenala)			
95	Michele Sanmicheli	16	1559	prva cisterna na campusu	T. Ruakar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 284.	jugoistočno i jednim dijelom na Forumu. nakon izgradnje cisterne ta poljana je bila popločana, radi se po Sanmichelijevom projektu, možemo zaključiti da izvedbu vodi Giangirolamo.			
96	Ivan Stijić i Ivan Trifunić	16	1556	klaustar Nevine dječice samostan sv. Frane	C. Fisković, 1956., str. 120.; 1959., str. 52. + L. Borić, 2015., str. 48. + P. Vežić, 2018., str. 39.	radi s Ivanom Trifunićem - prvo dodijeljeno Frani Cataneu odustaju od njega - "isklesali i dovršili ostala tri krila. Možemo pretpostaviti da su oni – inače posve nepoznati majstori čije se djelo već 1564. moralo popravljati zapravo konstruirali jedno krilo klaustara od klesanih dijelova koji su Girolamu Cataneu isplaćeni još 1536. godine a onda prema njemu dovršili ostala tri." Borić, 2015, str 48; prvo dodijeljeno Frani Cataneu odustaju od njega	majstor		

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
97	Giangirolamo Sanmicheli	16	1562	gradska straža	M.Pelc, 2007. str. 89. + G. Sabalich, 1897., str. 407.-409. + G. Praga, 1925., str. 31. + T. Ruakar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., 284. + I. Petricioli, 1983., str. 59.	vjerojatno po ranijem projektu Giangirolama Sanmichelia, dominantni otvoreni trijem u rustici (popularan za renesansu pogotovo manirizam), trijem raščlanjen rustičnim pilastrima, spoj robusnosti i delikatne elegancije vidljivo u kutnim visokim i vitkim piramidama (coincidentio oppositorum - tipičan za manirističku arh); Tada još Sabalich ne može determinirati tko od Sanmicjelijevih je radio ovaj nacrt ali također spominje raniji crtež koji kaže da se može datirati u cca 1557.; Raukar i dr. opovrgavaju Giangirolamovo autorstvo	arhitekt		
98	Petar iz Cresa	16	1563	kruna zdenca	C.Fisković, 1959., str. 27.	kleše krunu zdenca za Ludovika Vimercata	klesar		Ludovik Vimercata
99	Francesco dal Castel Lion di Chiari i Pasqualin d'Antonio	16	1563	trg Tri bunara	A. Nani, 1883., str. 131.	sagrađen na brisanom prostoru kod mletačkog kaštela	proto		
100	Giangirolamo Sanmicheli	16	1565	gradska loža	M.Pelc, 2007. str. 89. + G. Sabalich, 1897., str. 407.-409. - G. Praga, 1925., str. 31. - A. Nani, 1883., str. 149. + I. Petricioli, 1983., str. 60.	vjerojatno po ranijem projektu Giangirolama Sanmichelia, dominantni otvoreni trijem raščlanjen udvojenim toskanskim stupovima, 1600 u sredini postavljen masivni kameni sudački stol s klupom;	arhitekt		
101	Sforza Pallavicino	16	1567	bastionski kompleks Forte	M.Pelc, 2007. str. 29. + A. Žmegač, 2003., 115. + T. Ruakar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 278., 280. + I.	glavni obrambeni objekt Zadra, zahvaća svu širinu zadarskog poluotoka, ima oblik kliješta, odvojen kanalima od grada i kopna. ; današnji park V. Nazora.	vojni komandant		

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
					Petricioli 1981., str. 7., 70.				
102	Sforza Pallavicino	16	1560-ih	bastion mezzobaloardo	T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 280., 281.	60-ih god. je srušen kaštel i sagrađen ovaj bastion s polukružnim bedemom tzv. uhom, kao oni na bastionu Forte. Zbog sličnosti u projektima i vremenskom periodu, radovi se pripisuju Sforzi Pallavininu	vojni komandant		
103	Sforza Pallavicino i Giangirolamo Sanmicheli	16	1572 - 1576	Velike cisterne Pet Bunara	M.Pelc, 2007. str. 28., 29. + I. Petricioli, 1981., str. 7.	Sforza Pallavicini je bio graditelj važnog infrastrukturnog kompleksa u neposrednoj blizini Pontona, vjerojatno je Giangirolamo Sanmicheli utjecao na sam projekt; Petricioli ju datira točno u 1574.	graditelj		
104	Stjepan Vickov Bokanić i Antun Nikolin Bilševića (Bašića)	16	1595	novo pročelje na crkvi Gospe Kaštela (Gospe od Zdravlja)	M.Pelc, 2007. str. 205. + C.Fisković, 1959., str. 27. + B. Goja, 2008., str. 102. + T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 288.	novo pročelje sa rozetom, profiliranim portalom i zvonikom na preslicu s 2 otvora (kasnije skinuto u 18. stoljeću i zamijenjeno baroknim zvonikom; sagrađena na nekoć brisanom prostoru; da je ostala stara bila bi unikatan primjer crkve kružnog tlocrta u Dalmaciji iz renesanse)			
105	Stjepan Bokanić pok. Vicka	16	1599	nedovršena crkva sv. Šimuna	B.Goja, 2008., str. 101.-102.	20.4. - vjerojatno radio na pročelju crkve pod vodstvom Tripuna Bokanića - 4 stupa	klesar		prokurator crkve sv. Šimuna Julije Grisogono

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
106	Tripun Bokanić	17	1599	crkva sv. Šimuna , nedovršena i oštećena u WW2	M.Pelc, 2007. str. 203.-205. + B.Goja, 2008., str. 101.-102.	pridružena na kapelu sv. Roka (zapadno pročelje kapele se trebalo nadovezati na monumentalno pročelje crkve) , projekt od NEPOZNATOG venecijanskog ARHITEKTA, projekt su vodili dom majstori, T. Bokanić vjerojatno voditelj, južni portal iz 1514, izvorno sa crkve Gospe od Varoši porušene 1570. god., pročelni portal iz 1572.	graditelj i klesar		prokurator crkve sv. Šimuna Julije Grisogono
107	Girolamo Trifoni	17	1638	popravci na Providurovoj palači	K. Majer Jurišić, 2013., str. 191., 192.	nepoznati popravci	majstor		G.P. Alvise Mocenigo
108	Girolamo Trifoni	17	1638	popravci na kneževoj palači	K. Majer Jurišić, 2013., str. 191.-192.	nepoznati popravci	majstor		G.P. Alvise Mocenigo
109	Girolamo Trifoni	17	1638	popravci na kapetanovoj palači	K. Majer Jurišić, 2013., str. 191.-192.	nepoznati popravci	majstor		G.P. Alvise Mocenigo
110	Girolamo Trifoni	17	1638	popravci na zgradama gradske lođe i gradske straže	K. Majer Jurišić, 2013., str. 191.-192.	nepoznati popravci	majstor		G.P. Alvise Mocenigo
111	Francesco Fozze	17	prije 1641	palača Fozze	T. Ruakar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 544.	u ulici Borelli; Raukar i dr. pišu da ju je on sagradio (moguće da je bio samo prvi vlasnik koji ju je dao sagraditi) kasnije prenamijenjena u kasarnu,			

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
112	Fillipo Vernede	17	1645-1669 cca	Podizanje Mezzalune između Forte i probijanje kanala + protuminski prolazi	A. Bašić Alerić, 2015., str. 242.	"osuvremenjivanje tijekom cijelog 17. stoljeća manjim zahvatima, u skladu s novom taktičkom i strateškom praksom. Tako je između 40-ih i 50-ih godina 17. stoljeća izgrađen vanjski polumjesec [Mezzaluna] pred utvrdom Forte, a 1678. godine nastaje projekt za dogradnju natkrivenog prolaza uz njega i nižeg obrambenog pojasa s vanjske strane utvrde te za kopanje protuminskih podzemnih prolaza, contromina, od obrambenog jarka duboko prema kopnu ali i unutar same utvrde." + man made kanal izm. Mezzalune i Forte - ELISABETTA MOLteni u radu. Utvrde sedamnaestog stoljeća između tehničkog osuvremenjivanja i novih sistema utvrđivanja, projekt inženjera Vernede za Zadar	inženjer		
113	Marko Antun Alberti	17	1666	zidine	C. Fisković, 1955., str. 203.	radi i nadzire izgradnju	inženjer		
114	Ivan Petrov	17	1666	zidine	C. Fisković, 1955., str. 203.	radi i nadzire izgradnju	majstor		
115	Šime Ambrozov	17	1666	zidine	C. Fisković, 1955., str. 203.	radi i nadzire izgradnju	majstor		
116	Frano Šimun Barolazzi	17	1666	zidine	C. Fisković, 1955., str. 203.	radi i nadzire izgradnju - zadarski plemić	inženjer		
117	Šime Zapić	17	1666	zidine	C. Fisković, 1955., str. 203.	radi i nadzire izgradnju	inženjer		

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
118	Andrija Šore	17	1678	zidine	C. Fisković, 1955., str. 203.	nadzirao je tu utvrde i zidao galerije izvan vanjskih zidina - mjesečna plaća 20 dukata	majstor		
119	Lorenzo Doná	17	1684	obnova Kapetanove kule		obnova kapetanove kule iz zadnje preostale srednjovjekovne kule sv. Marcele, kasnije se naziva Buovo d'Antona. ukloni je srednjovjekovni drveni čardak i zamijenio ga terasom i dogradnjom omanje kule s kupolom, te je prenamijenio prizemlje u tamnicu	generalni providur		
120	Antonio Benoni i Jacques Binard	18	1704 - 1705	Zvonik Gospe od Kaštela ili Zdravlja	D. Bilić, 2013. str. 119.,120. i 150.+ M. Stagličić, 1986., str. 179.-180.	Gospa od Kaštela smještena na zapadnom kraju decumanusa, nekoć se na tom mjestu nalazila srednjovjekovna kapela koja je 1582. zamijenjena renesansnom rotandom. Zvonik je kvadratnog tlocrta, te podijeljen profiliranim vijencima, u prizemlju je otvoren termalnim prozorom, dok su gornji katovi otvoreni polukružnim	inženjer		
121	Giuseppe D'Andre	18	1706	Dovršenje obnove cisterne u Tvrđavi	D. Bilić, 2013. str. 164.		državni inženjer	državni inženjer	G.P. Giustin da Riva
122	Giuseppe D'Andre	18	1706	Obnova gradskog sata	D. Bilić, 2013., str. 164.		državni inženjer	državni inženjer	G.P. Giustin da Riva
123	Giuseppe D'Andre	18	1706	Obnova soba u palači generalnog providura	D. Bilić, 2013., str. 164. + K. Majer Jurišić, 2013., str. 192.	u sobe dodaje i stražarnice na ovu stranu koja gleda prema kopnu; prema uputama glavnog providura	državni inženjer	državni inženjer	G.P. Giustin da Riva
124	Ivan Macanović	18	1720e	bastioni i vojarna ili velika barutana	C. Fisković, 1955., str. 222.	radi s djedom Ivanom i ocem Ignacijem Macanovićem. Vjerojatno su radili na zadarskim bastionima i vojarnama, koji su dovršeni 1726. ili pak na velikoj barutani sagrađenoj 1728.	nakon položenog ispita od cca 1740. postaje protomajstor		

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
125	Giovanni Battista Camozzini i Francesco Melchiori	18	1723	obnova cisterne u bastionu Grimani	D. Bilić, 2013., str. 157., 212.	izvj. 22.10. - sa inženjerom Melchiorijem kojem se plaća isplaćivala do 1741	inženjer		G.P. Marcantonio Diedo
126	Francesco Melchiori	18	1726	obnova gradske bolnice	D. Bilić, 2013., str. 213.	izradio projekt koje se sastojao od troškovnika za majstore, radnike i materijal (iz Venecije dopremiti) - generalni providur Pietro Vendramin je to odlučio u siječnju	inženjer	"Direttore dei Ingegneri in Provincia"	G.P. Pietro Vendramin
127	Francesco Melchiori	18	1726 - 1728	Obnova zgrade vojarnje za konjicu i prenamjena u skladište za alat	D. Bilić, 2013., str. 213.	Dovršeno do travnja 1728, velika vojarna nije bila u funkciji zadnjih godina pa su je odlučili prenamijeniti	Inženjer	"Direttore dei Ingegneri in Provincia"	G.P. Pietro Vendramin
128	Francesco Melchiori	18	1726 - 1728	obnova velikog skladišta na Cattaneu	D. Bilić, 2013., str. 213.	Dovršeno do travnja 1728	inženjer	"Direttore dei Ingegneri in Provincia"	G.P. Pietro Vendramin
129	Francesco Melchiori	18	1726 - 1728	izgradnja novog skladišta za barut	D. Bilić, 2013., str. 213.	Dovršeno do travnja 1728.	inženjer	"Direttore dei Ingegneri in Provincia"	G.P. Pietro Vendramin
130	Francesco Melchiori	18	1726 - 1728	projekt za povećanje kapaciteta bolnice za 100 pacijenata	D. Bilić, 2013., str. 213.	Dovršeno do travnja 1728., po njegovom planu se trebalo otkupiti kuću pored bolnice zbog proširenja, te se to napravilo	inženjer	"Direttore dei Ingegneri in Provincia"	G.P. Pietro Vendramin
131	Francesco Melchiori	18	1726 - 1728	povećanje protoka vode do cisterne Pet bunara i obnova ostalih 8 cisterni unutar gradskih zidina	D. Bilić, 2013., str. 213.	Nije završeno do travnja 1728.	inženjer	"Direttore dei Ingegneri in Provincia"	G.P. Pietro Vendramin
132	Francesco Melchiori	18	1735	stakleni prozori i popravak istih na pal generalnog providura	D. Bilić, 2013., str. 219.	dogradnja staklenih prozora i popravak istih na palači; veliki broj prozora; cijena popravka 1348 cekina	inženjer	"Direttore dei Ingegneri in Provincia"	G.P. Zorzi Grimani ili Daniel Dolfin

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
133	Francesco Melchiori	18	1735	manji popravak skladišta oružja i povećanje javne oružarnice	D. Bilić, 2013., str. 219.	piše troškovnik -namjeravao je produljiti oružarnicu sve do palače generalnog Providura prema jugozapadu po ideji Maršala Johanna Mathiasa von der Schulenburda	inženjer	"Direttore dei Ingegneri in Provincia"	G.P. Zorzi Grimani ili Daniel Dolfin
134	Francesco Melchiori	18	1735	provjera/pregled projekta zvonika pravoslavna crkva sv. Ilije	D. Bilić, 2013., str. 219.	provjerio je li projekt zvonika od 70 stopa narušava ostatak, dao je dozvolu za gradnju prokuratorima bratovštine da sa njegovim napucima izgrade zvonik to ali nije njegov projekt	inženjer	"Direttore dei Ingegneri in Provincia"	Prokurator bratovštine crkve sv. Ilije
135	Francesco Melchiori	18	1736	izgrađen pristanišni gat za zdravstveni ured	D. Bilić, 2013., str. 220.	nadzor - nanovo dignuti stup na tom gatu - izgrađena lođa za smještaj ljudi u karanteni	inženjer	"Direttore dei Ingegneri in Provincia"	G.P. Daniel Dolfin
136	Francesco Melchiori	18	1736	popločana obala uz mandrač	D. Bilić, 2013., str. 220.	nadzor	inženjer	"Direttore dei Ingegneri in Provincia"	G.P. Daniel Dolfin
137	Francesco Melchiori	18	1736	obnovljena kupola na vrhu kule sa satom na gl. gradskom trgu	D. Bilić, 2013., str. 220.	nadzor	inženjer	"Direttore dei Ingegneri in Provincia"	G.P. Daniel Dolfin
138	Francesco Melchiori	18	1736	popravljena lođa na gradskim zidinama	D. Bilić, 2013., str. 220.	nadzor	inženjer	"Direttore dei Ingegneri in Provincia"	G.P. Daniel Dolfin
139	Francesco Melchiori	18	1736	ozidana stražarnica	D. Bilić, 2013., str. 220.	nadzor	inženjer	"Direttore dei Ingegneri in Provincia"	G.P. Daniel Dolfin
140	Francesco Melchiori	18	1741	skladište u Citadeli	D. Bilić, 2013., str. 223.	popravak skladišta radi urušenog zida, radi troškovnik	inženjer		G.P. Querini

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
141	Francesco Melchiori	18	1742	obnova 12 cisterni	D. Bilić, 2013., str. 223.-224.	12 cisterni, obnova, prije toga 40 godina ne popravljane, voda u Pet Bunara gotovo zelena, radi opsežan plan	inženjer		G.P Querini
142	Francesco Melchiori	18	1742	dogradnja vojne bolnice	D. Bilić, 2013., str. 224.	izgradnja soba za četiri redovnika i popravak kuhinje u bolnici	inženjer		G.P Querini
143	Francesco Melchiori	18	prije 1743	projekt sanacije krovšta crkve Sv. Dominika	D. Bilić, 2013., str. 223.	poznat kroz nedatirani crtež	inženjer	"Direttore dei Ingegneri in Provincia"	
144	Antonio Ferrari	18	1746	gradska loža	D. Bilić, 2013., str. 172.	napisao troškovnik (10. travnja) i nadzirao radove obnove - proučio situacija sa protomajstorom zidarom A. Piovesanom i protomajstorom drvodjelcem Nicolom Ofestijem	inženjer		G.P. Giacomo Boldù
145	Antonio Ferrari	18	1746	javna klaonica	D. Bilić, 2013., str. 172.	napisao troškovnik	inženjer		G.P. Giacomo Boldù
146	Antonio Ferrari	18	1746	obnova kapucinskog hospicija	D. Bilić, 2013., str. 173.	potpisuje račune za troškove na obnovi kamina, nape, dimnjaka, krova	inženjer		
147	Antonio Ferrari	18	1746	obnova odvodnog kanala pokraj Morskih vrata	D. Bilić, 2013., str. 173.		inženjer		G.P. Giacomo Boldu
148	Antonio Ferrari	18	1746	popravak u Providurovoj palača	D. Bilić, 2013., str. 173.	popravak zahoda; jama providurove palače oštećena i dio otpadnih voda je ulazilo u čistu	inženjer		G.P. Giacomo Boldu
149	Antonio Ferrari	18	1746	popravak 3 cisterne u kaštelu	D. Bilić, 2013., str. 173.		inženjer		G.P. Giacomo Boldu
150	Antonio Ferrari	18	1746	obnova Pet bunara na bastionu Grimani	D. Bilić, 2013., str. 173.	potpisao troškovnik	inženjer		G.P. Giacomo Boldu

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
151	Antonio Ferrari	18	1746	popravak djela zatvora kneževe palače i jedne kancelarije	D. Bilić, 2013., str. 173.	stvorilo oštećenje na podnici velike sale u palači - zidovi, kat i krov su bili urušeni	inženjer		G.P. Giacomo Boldu
152	Antonio Ferrari	18	1746	izgradnja drvenog mosta u čast ulaska Mate Karamana u Zadar	D. Bilić, 2013., str. 173.		inženjer		G.P. Giacomo Boldu
153	Antonio Ferrari	18	1746	popravak mosta Kopnenih vrata	D. Bilić, 2013., str. 173.	za most Kopnenih vrata potpisao račun za trošak pripreme drvenog materijala	inženjer		G.P. Giacomo Boldu
154	Antonio Ferrari	18	1746	obnova krovšta i sjevernog kuta Vojarne sv. Marko	D. Bilić, 2013., str. 173.	izvan zidina	inženjer		G.P. Giacomo Boldu
155	Giovanni Battista Lodoli	18	1749	stražarnica palače <i>Inquisitora</i>	D. Bilić, 2013., str. 197.	3440,2 cekina	inženjer		
156	Giovanni Battista Lodoli	18	1749	stražarnice uz četvero gradskih vrata	D. Bilić, 2013., str. 197.	5750,16 cekina	inženjer		
157	Giovanni Battista Lodoli	18	1749	kuća za upravitelja tvrđave	D. Bilić, 2013., str. 197.	553,10 cekina	inženjer		
158	Giovanni Battista Lodoli	18	1749	obnova Velike straže i tornja sa satom	D. Bilić, 2013., str. 197.	1. 2337,16 + 2. 787,16 cekina	inženjer		
159	Giovanni Battista Lodoli	18	1749	obnova palača kneza	D. Bilić, 2013., str. 197.	1. 2337,16 + 2. 787,16 cekina	inženjer		
160	Giovanni Battista Lodoli	18	1749	obnova providurova palača	D. Bilić, 2013., str. 197.	1. 2337,16 + 2. 787,16 cekina	inženjer		
161	Giovanni Battista Lodoli	18	1749	obnova skladište dvopeka	D. Bilić, 2013., str. 197.	4. 1655,12 cekina	inženjer		

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
162	Giovanni Battista Lodoli	18	1749	obnova velike cisterne u Tvrđavi	D. Bilić, 2013., str. 197.	4. 1655,12 cekina	inženjer		
163	Giovanni Battista Lodoli	18	1749	obnova javne ribarnice	D. Bilić, 2013., str. 197.	4. 1655,12 cekina	inženjer		
164	Giovanni Battista Lodoli	18	1749	obnova vojarne sv. Dominika	D. Bilić, 2013., str. 197.	4. 1655,12 cekina	inženjer		
165	Girolamo Albrizzi	18	1757	popravci na Providurovoj palači	K. Majer Jurišić, 2013., str. 192.	nepoznati popravci na palači	inženjer		G.P. Alvise Contarini
166	Antun Marković	18	nakon 1756, prije 1767	obnova crkve sv. Šime	C. Fisković, 1955., str. 203.-204. + L. Čoralić, N. Markulin, 2018., str. 174.	pregledao je crkvu i zvonik	pukovnik inženjer	pukovnik inženjer	
167	Antonio Piovesana	18	1760	Nanovo izgrađena samostanska crkva sv. Nikole benediktinskih redovnica - pregradnja	D. Bilić, 2013., str. 63.-64. + A. Mišković, 2018., str. 124. + P. Vežić, 1992., str. 313.	(D.B.) nanovo izgrađena, malo ostataka starije srednjovjekovne - navodi se kao zadarski arhitekt pod čijem je nadzoru ovo izvedeno - vrlo moguće da nije originalni arhitekt zbog kvalitete rada i sličnosti sa Palladijevom San Giorgio Maggiore u Veneciji + (A.M) Mišković citira Pavušu Vezića i tvrdi da je Piovesana gradio + (P.V.) Zapadni zid, obje kolonade s galerijama i sklop svetišta sa sakristijom iz temelja su podignuti kao posve nova struktura izgrađena	protomajstor zidar (D.B.) i (P.V.) + (A.M.) arhitekt	Capo d'Artista (od 1768)	

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
168	Antonio Piovesana	18	1762	gradnja hospicija Nassi ili Ospedaletto	D. Bilić, 2013., str. 64. + G. Sabalich, 1897., str. 187.-188. + T. Ruakar, I. Petricioli, F. Švelec i Š. Peričić, 1987., str. 544.	Sabalich ga naziva zadarskim arhitektom. Sam hospicij je imao 24 sobe.	protomajstor zidar/ arhitekt	Capo d'Artista (od 1768)	Piero nob. de Nassi
169	Antonio Piovesana	18	1762	obnova Providurova palača	D. Bilić, 2013., str. 64. + K. Majer Jurišić, 2013., str. 192.	popravak krovišta	protomajstor zidar	Capo d'Artista (od 1768)	Generalni providur
170	Antonio Piovesana i Pietro Signoretti	18	1763	popravak mosta kod Foše	D. Bilić, 2013., str. 65., 257.		(A.P)Inženjer/ (P.S.) Inženjer pripravnik		G.P. Pietro Michiel
171	Antonio Piovesana i Pietro Signoretti	18	1763	popravak mosta Erizzo	D. Bilić, 2013., str. 65., 257.	više ga nema bio je cca kod ulice kralja Zvonimira; južni ulaz u grad	(A.P)Inženjer/ (P.S.) Inženjer pripravnik		G.P. Pietro Michiel
172	Giovanni Francesco Rossini	18	1763	prenamjena palače Fozze (Soppe-Fozza) u kasarnu vojske Quartier san Michiel	D. Bilić, 2013., str. 254.	adaptirana u prosincu, je nekoć pripadala obitelji Fozza, zapuštena i prozvana "vražja palača" ADRESA:	inženjer		G.P. Pietro Michiel
173	inženjer Moser	18	1769	popravci na Providurovoj palači	K. Majer Jurišić, 2013., str. 193.	24.4. - zapis o lošem stanju palače za koju vojni inženjer Moser izrađuje troškovnik * vjerojatno se misli na vojnog inženjera Sigismonda Benedetto Mosera	vojni inženjer		G.P. Domenico Condulmer
174	Alessandro Ganassa	18	1782 - 1783	vojna bolnica	D. Bilić, 2013., str. 191.	Obnova. Nekoć palača Cedulin	inženjer	kapetan inženjera (Capitano del Corpo degl' Artiglieri	G.P. Paolo Boldu

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
175	Alessandro Ganassa	18	1782 - 1783	bolnica za osuđenike	D. Bilić, 2013., str. 191.	obnova	inženjer	kapetan inženjera (Capitano del Corpo degl' Artiglieri)	G.P. Paolo Boldu
176	Alessandro Ganassa	18	1782 - 1783	vojarne	D. Bilić, 2013., str. 191.	obnova	inženjer	kapetan inženjera (Capitano del Corpo degl' Artiglieri)	G.P. Paolo Boldu
177	Alessandro Ganassa	18	1782 - 1783	skladišta	D. Bilić, 2013., str. 191.	obnova	inženjer	kapetan inženjera (Capitano del Corpo degl' Artiglieri)	G.P. Paolo Boldu
178	Alessandro Ganassa	18	1782 - 1783	lazaret izvan Zadra (danas Arbanasi)	D. Bilić, 2013., str. 190.–191.	lazaret sv. Marka i četvrt DANAS Arbanasi već u 16. st ali od 1775 do 1782 izgrađen novi	inženjer	kapetan inženjera (Capitano del Corpo degl' Artiglieri)	G.P. Paolo Boldu
179	Francesco Benoni	18	1783	obnova kuće upravitelja artiljerije	D. Bilić, 2013., str. 152.	923,5 cekina	inženjer	glavni inženjer u Dalmaciji i Albaniji	G.P. Paolo Boldu
180	Francesco Benoni	18	1783	izgradnja vojarnje od drvenog materijala (smještaj straže u lazaretu) i izgradnja zahoda i rekonstrukcija smještaja za trgovce	D. Bilić, 2013., str. 152.	1217,12 cekina	inženjer	glavni inženjer u Dalmaciji i Albaniji	G.P. Paolo Boldu
181	Francesco Benoni	18	1783	obnova javne klaonice	D. Bilić, 2013., str. 152.	881,18 cekina	inženjer	glavni inženjer u Dalmaciji i Albaniji	G.P. Paolo Boldu
182	Francesco Benoni	18	1783	obnova Providurova palača	D. Bilić, 2013., str. 152.	11636,4 cekina	inženjer	glavni inženjer u Dalmaciji i Albaniji	G.P. Paolo Boldu

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
183	Frane Zavoreo	18	1784	obnova providurova palača	K. Majer Jurišić, 2013., str. 193.	Temeljno preuređenje stana generalnog providura. Iz zapisa iz 1789, Zavoreo radi od 1782-1789 na dijelovima palače gdje su kancelarija; nije potvrđeno da je Zavoreo radio na preuređenju stana ali postoji mogućnost	inženjer		G.P. Francesco Valier
184	Paolo Tironi, Antonio Luigi Galli i Giuseppe Ferro	18	1789	obnova javne bolnice	D. Bilić, 2013., str. 261.	Potpisao troškovnik 29. listopada	inženjer		G.P. Angelo Memo
185	Paolo Tironi, Antonio Luigi Galli i Giuseppe Ferro	18	1789	obnova vojne bolnice	D. Bilić, 2013., str. 261.	Potpisao troškovnik 29. listopada	inženjer		G.P. Angelo Memo
186	Paolo Tironi, Antonio Luigi Galli i Giuseppe Ferro	18	1789	obnova vojarni	D. Bilić, 2013., str. 261.	Potpisao troškovnik 29. listopada	inženjer		G.P. Angelo Memo
187	Paulo Artico	18	1790	obnova krova javne bolnice	D. Bilić, 2013., str. 144.	Napisao troškovnik	inženjer	glavni inženjer u Dalmaciji i Albaniji	G.P. Angelo Diedo
188	Paulo Artico	18	1790	zgrada javne oružarnice	D. Bilić, 2013., str. 144.	Dovršenje zgrade	inženjer	glavni inženjer u Dalmaciji i Albaniji	G.P. Angelo Diedo
189	Paulo Artico	18	1790	rekonstrukcija kamenog mosta koji spaja poluotok s kopnom	D. Bilić, 2013., str. 144.	Rekonstrukcija kamenog mosta koji spaja poluotok s kopnom, troškovnik iznosio 155 cekina	inženjer	glavni inženjer u Dalmaciji i Albaniji	G.P. Angelo Diedo
190	Paulo Artico	18	1792	rekonstruiran Zdravstveni ured	D. Bilić, 2013., str. 144.-145.	Od temelja rekonstruiran, porušen 1916; smješten na obali luke podno bastiona kaštel	inženjer	glavni inženjer u Dalmaciji i Albaniji	G.P. Angelo Diedo

Digitalno mapiranje aktivnosti arhitekata u Zadru od 15. do 18. stoljeća

RBr	Ime i Prezime	Stoljeće	Godina djelovanja	Projekt	Izvor	Bilješke	Titula	Titula zapisi	Naručitelji
191	Ivan Nikola Nakić Vojnović	18	1798	toranj gradskog sata iznad Gradske straže (Narodni trg)	D. Bilić, 2013., str. 237. + C. Fisković, 1955., str. 204.	ožujak - krajem 10. mj dosegao visinu 58 stopa - zamijenjen Franom Zavoreom (svibanj 1799. g)	inženjer		
192	Frane Zavoreo (Zavorović)	18	1799	dovršava gradnju tornja gradskog sata	D. Bilić, 2013., str. 268.	Na tornju projektira terasu i metalne držače za zvona. Visina Nakićevog dijela projekta je dosegla 58 stopa	inženjer		
193	Frane Zavoreo (Zavorović)	19	1804 - 1807	pregradnja Kneževe palače	D. Bilić, 2013., str. 269.	temeljito klasicistički preuređeno	inženjer		
194	Paolo Tironi	19	1807	barutana u sjevernom zidu polubastiona Sv. Nikola	D. Bilić, 2013., str. 262.	barutana u sjevernom zidu polubastiona Sv. Nikola	inženjer		
195	Paolo Tironi	19	1808	cassamatta	D. Bilić, 2013., str. 262.	nadzor nad gradnjom cassamatta (posebno podzemno sklonište) u polubastionu Sv. Nikola	inženjer		

ZAKLJUČAK

Digitalnim alatima interaktivne mape i detaljnim Popisom u ovom diplomskom radu pokušalo se osvijetliti nekoliko fenomena vezanih uz arhitektonsku aktivnost u Zadru tijekom mletačke vladavine. Rad se isključivo fokusirao na graditeljske projekte čiji su arhitekti nama poznati iz historiografskog pregleda. Time se stvorio Popis od 195 stavke različitih graditeljskih pothvata, od obnova starih romaničkih crkava, pregradnje privatnih kuća, manjih restauracijskih zahvata državnih palača te velebnim pothvatima na obrambenom sustavu grada koji su taj grad učinili gotovo neosvojivim.

Popisom se također ukazalo na raznovrsnost profesionalnih titula kojim su bili titulirani zadarski majstori te promjene u terminologiji tijekom stoljeća. Vrlo je očita bila i razlika u tituliranju historiografa naspram onih titula kojima su bili oslovljavani majstori u bilježnicima. Naziv majstor, klesar i graditelj historiografi su najčešće koristili kod opisa petnaesto stoljetnih graditelja, iako su u poznatim arhivskim zapisima oni najčešće bili nazivani lapicida (klesar) i marangone (graditelj/drvodjelac). Protomajstore se također dijeli na protomagister marangonus i protomagister lapicida iako su oni prvi bili znatno češće imenovani unutar atribuiranih projekata. Dodatno razumije se da se titula protomajstor može gotovo sinonimno gledati s kasnije češćom titulom inženjera, točnije sa suvremenim nazivom projektanta radi tipologije posla/odgovornosti za koju su oni bili zaduženi. Nadalje, putem Popisa došlo se do statističkog pregleda udjela svjetovnih, crkvenih i privatnih naručitelja tijekom opisanog perioda te je bilo pokazano da je arhitektonskih aktivnosti za crkvene projekte najviše bilo u 15. stoljeću, dok se kroz 18. stoljeće najviše pojavljuju državne narudžbe, iako nam je logično da su se projekti različitih namjena događali tijekom cijeloga perioda mletačke vladavine. To samo doprinosi tezi da se zadarskom arhitektonskom aktivnosti nikada nije sustavno prišlo te su manjkavosti u historiografiji jasno otkrivene ovim kvantitativnim povezivanjem istraženih podataka iz publicirane literature. Interaktivnom mapom u kojoj su obilježeni mnogi projekti iz Popisa, osim onih koje nije bilo u mogućnosti mapirati, su vidljive neke arhitektonske amplitude koje se direktno povezuju sa povijesnim prilikama datih razdoblja. Jačanje turskih provala i kontinuirano ratno stanje u zadarskoj okolici po povijesnoj literaturi imali su jaki utjecaj na demografski, ekonomski i gospodarski pad kroz 16. i pogotovo 17. stoljeće. Ta teza je također potvrđena u brojnosti arhitektonske djelatnosti tijekom ta dva stoljeća. Međutim, nizak broj atribuiranih projekata 17. stoljeća također se potvrđuje manjkom znanstvenih istraživanja koji su se bavili tim periodom. Proučavanjem historiografije utvrdilo se da su periodi 15. i 18.

stoljeća najopširnije obrađeni, te da je prostor za istraživanjem srednjih stoljeća plodno tlo za daljnja istraživanja.

Interaktivna mapa je ukazala na još jedan fenomen. Kako je poznato da je današnji izgled Zadra prvenstveno opisan urbanim planiranjem tijekom druge polovine 20. stoljeća radi ranijih ratnih razaranja, većina arhitektonskih projekata ovoga razdoblja jest danas uništena ili detaljno restaurirana u 19. stoljeću. Privatne narudžbe 15. stoljeća u glavnini nisu ubrojene u mapu, informacije o lokacijama ovih kuća nisu poznate u historiografskim izvorima.

Pregled arhiviranih katastarskih jedinica ovih stoljeća, trebalo bi bar djelomično osvijetliti ovaj period kako bi se i oni mogli postaviti na mapu, čime bi se upotpunila slika arhitektonske aktivnosti 15. stoljeća.

Metode digitalne humanistike su omogućile pristup ovoj temi kroz spajanje nepovezanih podataka u kontekst vremena i prostora. Stoga se njima pokušalo dokazati da je šire korištenje digitalnih alata od nužne koristi za precizno razumijevanje znanstvene problematike.

LITERATURA

Rad u časopisu:

1. Bašić Alerić, Ana, "Mletačka vojna arhitektura na kopnu i na Jadranu između 16. i 17. stoljeća" u: *Ars Adriatica*, 5, 2015., str. 239.-243.
2. Bilić, Darka; Majer Jurišić, Krasanka, "Obnova i održavanje javnih palača u Dalmaciji tijekom XVII. i XVIII. stoljeća", u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 43, 1, 2016., str. 335.-360.
3. Borić, Laris, "Bilješka za Marka Andrijića u Zadru", u: *Ars Adriatica*, 4, 2014., str. 259.-266.
4. Borić, Laris, "Dujam Rudičić, Sanmichelijevi i Girolamo Cataneo u procesu prihvaćanja klasičnog jezika arhitekture od Zadra do Dubrovnika tijekom druge četvrtine 16. stoljeća", u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 39, 2015. str. 41.-54.
5. Borić, Laris, "O pojavi ranorenesansnih dekorativnih motiva u zadarskoj gotičkoj stambenoj arhitekturi sedamdesetih godina 15. stoljeća", u: *Peristil*, 56, 2013., str. 49.-59.
6. Čoralić, Lovorka; Markulin, Nikola, "Vojni inženjer Antun Marković (u. 1767.) i njegova pješачka pukovnija", u: *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 60, 2018., str. 167.-204.
7. Dokoza, Serđo, "Damjan Bivaldov Nassi (oko 1338 – 1408)" u: *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 57, 2015., str. 93.-144.
8. Fisković, Cvito, "Ignacije Macanović i njegov krug", u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 9, 1, 1955., str. 198.-268.
9. Fisković, Cvito, "Radovi Nikole Firentinca u Zadru" u: *Peristil* Vol. 4 No. 1, 1961., str. 61.-75.
10. Fisković, Cvito, "Zadarska renesansna crkva sv. Marije" u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, Vol. 10 No. 1, 1956., str. 100.-128.
11. Goja, Bojan, "Kuća Cattinelli 1772. godine: prilog poznavanju stambene arhitekture u Zadru u 18. stoljeću", u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, Vol. No. 43, 2019., str. 221.-230.
12. Goja, Bojan, "Kuća Dragičević: prilog poznavanju stambenih kuća u Zadru u 18. stoljeću", u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, Vol. No. 42, 2018., str. 53.-70.
13. Goja, Bojan, "Prilog poznavanju izgradnje nedovršene Crkve sv. Šimuna u Zadru", u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, Vol. No. 32, 2008., str. 99.-106.

14. Goja, Bojan, "Zadarska stambena kuća u arhivskim izvorima 17. i 18. Stoljeća", u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, Vol. No. 41, 2017., str. 157.-169.
15. Hilje, Emil, "Zadarski graditelj Nikola Arbusjanić (Arbušanić)", u: *Razdio povijesnih znanosti*, Svezak 32 Br. 19., 1993., str. 231.-254.
16. Hilje, Emil, "Zadarski graditelj Vidul Ivanov i njegovi sinovi", u: *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, Vol. No. 47, 2005., str. 149.-190.
17. Hilje, Emil, "Zadarski protomjastor Andrija Desin", u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, Vol. 34 No. 1, 1994., str. 85.-108.
18. Karaman, Ljubo, "Dudan Alessandro, La Dalmazia neli' arte italiana", u: *Starohrvatska prosvjeta*, Vol. I, No. 1-2, 1927., str. 100.
19. Majer Jurišić, Krasanka, "Zadarska Providurova palača u vrijeme mletačke uprave", u: *Povijesni prilozi* Vol 32. Br. 44., 2013., str. 183.-202.
20. Petricioli, Ivo, "Juraj Dalmatinac i Zadar", u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, Vol. No. 3-6, 1982., str. 187.-196.
21. Petricioli, Ivo, "Novi podaci o renesansnim majstorima u Zadru", u: *Radovi. Razdio povijesnih znanosti*, Svezak 32 Br. 19., 1993., str. 217.-232.
22. Petricioli, Ivo, "Prilozi poznavanju renesanse u Zadru", u: *Radovi. Razdio historije, arheologije i historije umjetnosti*, Svezak 6. Br. 3, 1969., str. 85.-100.
23. Prijatelj, Kruno, "Boravak Nikole Firentinca u Zadru", u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, Vol. 13 No. 1, 1961., str. 227.-232.
24. Sorić, Sofia, "Prilog poznavanju kuće Nassis u Zadru: podjela kuće iz 1488. godine", u: *Ars Adriatica* 7, 2017., str 145.-156.
25. Stagličić, Marija, "Renesansno-barokna crkva Gospe od Kaštela u Zadru", u: *Radovi. Razdio povijesnih znanosti*, Svezak 25 Br. 12, 1986., str. 171.-185.
26. Vežić, Pavuša, "Crkva i samostan sv. Nikole u Zadru", u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, Vol. 33 No. 1, 1992., str. 305.-315.
27. Vežić, Pavuša, "Sveti Frane u Zadru - arhitektura crkve i samostana u doba gotike i renesanse", u: *Ars Adriatica* 8, 2018., str. 17.-46.
28. Vežić, Pavuša, "Marko Andrijić i pročelje kuće Nassis u Zadru", u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, Vol. 43 No. 1, 2016. str. 193.-211.
29. Žmegač, Andrej, "Zadarske utvrde 16. stoljeća", u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, Vol. No. 27, 2003., str. 107.-118.

Poglavlja unutar knjige:

1. Antoljak, Stjepan, "Zadarski katastik 15. stoljeća", u: *Starine*, Knj.42, (ur.) Raukar, Tomislav; Šišić, Ferdo; Ivšić, Stjepan; Barac, Antun; Novak, Grga; Herkov, Zlatko; Kostrenčić, Marko; Badalić, Josip; Bayer, Vladimir, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1949., str. 371.-517.
2. Bilić, Darka, "Francesco Melchiori – inženjer u službi Mletačke Republike", u: *Ljudi 18. stoljeća na hrvatskom prostoru. Od plemića i crkvenih dostojanstvenika do težaka i ribara*, (ur.) Čoralić, Lovorka; Horbec, Ivana; Katušić, Maja; Klaužer, Vedran; Novosel, Filip; Radoš, Ruža, Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2016., str. 492.-498.
3. Petricioli, Ivo, "Lik Zadra u srednjem vijeku", u: *Grad Zadar - presjek kroz povijest*, (ur.) Grga Novak; Vjekoslav Maštrović, Zadar: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1966., str. 143.-186.

Knjige:

1. Bianchi, Carlo Federico, *Zara cristiana*, Zara: Tipografia di G. Woditzka, 1877.
2. Bilić, Darka, *Inženjeri u službi mletačke republike: inženjeri i civilna arhitektura u 18. stoljeću u mletačkoj Dalmaciji i Albaniji*, Split: Književni krug, 2013.
3. Burdick, Anne; Drucker, Johanna; Lunenfeld, Peter; Pressner, Todd; Schnapp, Jeffrey, *Digital Humanities*, Cambridge, MA: Massachusetts Institute of Technology, 2012.
4. Dudan, Alessandro, *La Dalmazia nell'arte italiana: venti secoli di civiltà*, Fiume: Unione Italiana; Trieste: Università popolare di Trieste, 1999.
5. Fisković, Cvito, *Zadarski sredovječni majstori*, Split: Pododbor Matice hrvatske, 1959.
6. Nani, Angelo, *Notizie storiche della città di Zara*, Zadar: Tipografia G. Woditzka, 1883.
7. Pelc, Milan, *Renesansa*, Zagreb: Naklada Ljevak, 2007.
8. Petricioli, Ivo, *Srednjovjekovnim graditeljima u spomen*, Split: Književni krug, 1996.
9. Petricioli, Ivo, *Umjetnička baština Zadra*, Zagreb: Matica hrvatska, 2005.
10. Praga, Giuseppe, *Guida di Zara: sito, storia, monumenti*, Zadar: Tipografia E. de Schoenfeld, 1925.
11. Praga, Giuseppe, *Documenti per la storia dell'arte a Zara dal medioevo al settecento*, (ur.) Maria Walcher, Trst: Edizioni Italo Svevo, 2005.
12. Raukar, Tomislav; Petricioli, Ivo; Švelec, Franjo; Peričić, Šime, *Zadar pod mletačkom upravom 1409-1797*, Zadar: Narodni list Zadar; Filozofski fakultet Zadar, 1979.

13. Sabalich, Giuseppe, *Guida archeologica di Zara: con illustrazioni araldiche*, Zadar, 1897.

14. Vežić, Pavuša, *Katedrala u Zadru*, Zadar: Zadarska nadbiskupija, 2021.

Rad u zborniku:

1. Hilje, Emil, "Andrija Aleši i Zadar", u: *Umjetnički dodiri dviju jadranskih obala u 17. i 18. stoljeću: zbornik radova sa znanstvenog skupa*, (ur.) Vladimir Marković; Ivana Prijatelj-Pavičić, Split: Književni krug, 2007., str. 93.-107.

Internetski izvor:

1. Oza, Preeti, *Digital Humanities - An Introduction*, preprint, Mumbai: St. Andrews College, University of Mumbai, DOI:10.13140/RG.2.2.22411.72485 (pregledano 3.4.2022.)
2. Fitzpatrick, Kathleen, "The humanities, done digitally" u: *The Chronicle of Higher Education*. <https://www.chronicle.com/article/the-humanities-done-digitally/> (pregledano 3.4.2022.)

ILUSTRACIJE

Slika 1 - porijeklo graditelja po stoljećima (graf) – autorski rad

Slika 2 - ukupni pregled porijekla graditelja unutar istraženog perioda – autorski rad

Slika 3 - zastupljenost profesionalnih titula unutar istraživačkog perioda – autorski rad

Slika 4 - udio crvenih, svjetovnih i privatnih naručitelja tijekom mletačke vlasi – autorski rad

Slika 5 - lokacije arhitektonskih aktivnosti u 15. stoljeću – autorski rad

Slika 6 - lokacije arhitektonskih aktivnosti u 16. stoljeću – autorski rad

Slika 7 - lokacije arhitektonskih aktivnosti u 17. stoljeću – autorski rad

Slika 8 - lokacije arhitektonskih aktivnosti u 18. stoljeću – autorski rad

